

Харківська державна академія культури
Факультет сценічного мистецтва

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН У МИСТЕЦЬКИХ ШКОЛАХ

МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК
ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти, спеціальності
В6 Перформативні мистецтва,
спеціалізації В 6.01 Сценічне мистецтво

Укладачі:

Роман НАБОКОВ
Наталя АЛЕКСЕЄНКО

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА СТРАТЕГІЧНИХ
КОМУНІКАЦІЙ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ
ФАКУЛЬТЕТ СЦЕНІЧНОГО МИСТЕЦТВА
КАФЕДРА РЕЖИСУРИ

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН У МИСТЕЦЬКИХ ШКОЛАХ

МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК
ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти,
спеціальності В6 Перформативні мистецтва,
спеціалізації В6.01 Сценічне мистецтво

Харків 2025

УДК 37.015.3:7.071.2(075.8)

М54

Видається за рішенням науково-методичної ради ХДАК
(протокол № 3 від 29.09.2025 р.)

Рецензенти: **Соляник Алла Анатоліївна**
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри цифрових комунікацій
та інформаційних технологій,
Сальникова Валентина Олександрівна
заслужений працівник культури України,
директор КЗМО «Дитяча школа мистецтв
№ 6» Харківської міської ради

Укладачі: **Набоков Роман Геннадійович**
кандидат мистецтвознавства, доцент,
доцент кафедри режисури,
Алексєєнко Наталя Вікторівна
викладач кафедри психології, педагогіки та
філології

М54

Методика викладання спеціальних дисциплін у
мистецьких школах : метод. посіб. до практ. занять
та самостійної роботи : для здобувачів першого
(бакалавр.) рівня вищої освіти, спец. В6
"Перформативні мистецтва", спеціалізації В 6.01
"Сценічне мистецтво" / М-во культури та стратег.
комунікацій України, Харків. держ. акад. культури ;
[уклад.: Набоков. Р. Г., Алексєєнко Н. В.]. Харків :
ХДАК, 2025. 104 с.

УДК 37.015.3:7.071.2(075.8)

© Р.Г. Набоков, 2025

© Н.В. Алексєєнко, 2025

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	5
Розділ 1. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ"МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН У МИСТЕЦЬКИХ ШКОЛАХ"	9
1.1 Тематичний план навчальної дисципліни "Методика викладання спеціальних дисциплін у мистецьких школах" .	9
1.2 Структура навчальної дисципліни.....	14
1.3 Методи поточного та підсумкового атестаційного контролю з навчальної дисципліни "Методика викладання спеціальних дисциплін у мистецьких школах"	16
Розділ 2. ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ.....	20
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №1	20
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 2	27
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 3	34
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 4	41
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 5	47
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 6	53
Розділ 3.ТЕМАТИКА САМОСТІЙНОГО НАВЧАЛЬНО- ДОСЛІДНОГО ЗАВДАННЯ.....	58
3.1 Самостійні навчально-дослідні завдання	59
САМОСТІЙНА РОБОТА № 1.....	59
САМОСТІЙНА РОБОТА № 2.....	61
САМОСТІЙНА РОБОТА № 3.....	63
САМОСТІЙНА РОБОТА № 4.....	65
САМОСТІЙНА РОБОТА № 5.....	67
САМОСТІЙНА РОБОТА № 6.....	70
САМОСТІЙНА РОБОТА № 7.....	72
САМОСТІЙНА РОБОТА № 8.....	74
3.2 Вимоги до оформлення самостійного навчально- дослідного завдання (СНДЗ).....	79
3.3 Критерії оцінювання самостійного навчально- дослідного завдання.....	80
3.4 Вимоги до оформлення есе	81
3.5 Обсяг, структура, зміст, мова та оригінальність есе ...	83
Розділ 4. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ПІДСУМКОВОГО	

ТЕСТУВАННЯ:.....	85
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:.....	87
ДОДАТКИ.....	91
ТЕЗАУРУС	99

ПЕРЕДМОВА

Навчальна дисципліна «Методика викладання спеціальних дисциплін у мистецьких школах» спрямована на формування у здобувачів вищої освіти компетентностей, необхідних для методично грамотного планування, підготовки та проведення навчальних занять з фахових дисциплін мистецького спрямування (таких як майстерність актора, сценічна мова, сценічна пластика, історія мистецтв). У межах курсу розглядаються теоретичні основи педагогічної діяльності у сфері мистецької освіти, особливості викладання мистецьких дисциплін, структура навчальних занять, методичні підходи до їх моделювання, критерії оцінювання ефективності досягнутих результатів навчання, а також принципи взаємодії зі здобувачами середньої та/або вищої освіти в освітньому процесі.

Особлива увага приділяється розвитку індивідуального стилю викладання майбутніх педагогів, напрацюванню досвіду практичної апробації власних методичних підходів до планування та реалізації різних видів навчальних занять, самостійній розробці дидактичних матеріалів, опануванню методами створення сприятливого творчого освітнього середовища.

Курс є складовою професійної підготовки бакалаврів у галузі сценічного мистецтва, зокрема щодо розвитку їх здатностей ефективно здійснювати освітню діяльність в закладах

мистецької освіти та уможлиблює встановлення міждисциплінарних зв'язків між акторською майстерністю, сценічною мовою, історією мистецтв, мистецькою педагогікою та методикою викладання.

Мета вивчення дисципліни «Методика викладання спеціальних дисциплін у мистецьких школах» полягає в усвідомленні здобувачами вищої освіти особливостей професійної діяльності викладача мистецької школи, формуванні базових методичних, педагогічних і комунікативних компетентностей, необхідних для підготовки та проведення навчальних занять з фахових мистецьких дисциплін в мистецьких школах, а також інтеграції теоретичних знань і практичного досвіду реалізації навчальної діяльності з урахуванням специфіки сценічного (зокрема театрального) мистецтва.

Завдання курсу:

1. ознайомити здобувачів з особливостями викладання фахових дисциплін в мистецьких школах;

2. сформувати у здобувачів методичну компетентність щодо планування та реалізації майбутньої педагогічної діяльності;

3. сформувати у здобувачів професійно-педагогічні компетентності (продуктивну, психолого-педагогічну, організаційну, комунікативну тощо), що забезпечують ефективне моделювання навчального процесу, а також якісно

високий рівень організації та проведення навчальних занять з фахових дисциплін;

4. сформувати у майбутніх викладачів здатність до професійного й особистісного саморозвитку (в т.ч. самоосвіти) та управління емоційними станами, які є важливими складовими професійного самоудосконалення.

Після вивчення навчального курсу здобувач повинен знати: особливості повинен знати принципи планування, організації та координації роботи у мистецькій школі.; вимоги до професійних якостей викладача мистецької школи; принципи структурування змісту навчальної дисципліни в мистецькій школі; міжпредметні зв'язки з іншими дисциплінами; форми організації навчання учнів; сучасні інтерактивні методи навчання учнів; методики викладання фахових дисциплін; критерії оцінювання навчальних досягнень учнів тощо.

У результаті вивчення дисципліни здобувачі будуть вміти: аналізувати та впроваджувати у власну діяльність теоретично обґрунтовані положення найсучаснішого педагогічного досвіду; використовувати сучасні методи та прийоми організації навчально-пізнавальної діяльності учнів; планувати структуру лекційного, практичного та індивідуального заняття; укладати лекційні тексти з урахуванням методичного плану заняття; виявляти творчий підхід під час проведення практичних й індивідуальних занять з

мистецьких дисциплін; добирати оптимальні форми та методи педагогічної діяльності; застосовувати сучасні освітні технології у мистецькій освіті; забезпечувати виконання основних професійних функцій викладача мистецької школи; здійснювати самоорганізацію, саморозвиток, самоосвіту, самовиховання тощо.

Викладання предмета передбачає лекційні та практичні заняття, які забезпечують формування стійкої системи знань щодо основ методики викладання у мистецьких школах. Важливою складовою опанування дисципліною «Методика викладання спеціальних дисциплін у мистецьких школах» є самостійна підготовка здобувачів освіти, яка включає: опрацювання додаткової літератури, виконання індивідуальних практичних завдань, що мають навчально-дослідний характер, написання есе на запропоновану тематику.

Методичний посібник спрямований на допомогу в підготовці до практичних занять та організації самостійної роботи здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності В6 Перформативні мистецтва спеціалізації В6.01 Сценічне мистецтво з дисципліни «Методика викладання спеціальних дисциплін у мистецьких школах» і сприятимуть більш ґрунтовному засвоєнню змісту навчальної дисципліни.

Розділ 1. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ "МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН У МИСТЕЦЬКИХ ШКОЛАХ"

1.1 Тематичний план навчальної дисципліни "Методика викладання спеціальних дисциплін у мистецьких школах"

РОЗДІЛ 1. МЕТОДИЧНІ ТА ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИКЛАДАННЯ У МИСТЕЦЬКІЙ ШКОЛІ

Тема 1. Вступ. Професійний стандарт викладача. Психолого-педагогічні аспекти викладання.

Мета та завдання курсу. Професійний стандарт викладача. Основні компетентності викладача. Функції викладача. Психологічні основи викладання. Педагогічні принципи та професійні якості викладача. Навчальні програми та документація для початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів (шкіл естетичного виховання).

Тема 2. Структура уроку в мистецькій школі. Планування. Тайм-менеджмент.

Основні принципи побудови уроку в мистецькій школі. Роль планування та управління часом для досягнення освітніх результатів. Структура уроку в мистецькій школі (організаційний етап, мотиваційний етап, основна частина, закріплення матеріалу, підсумок уроку, домашнє завдання). Логіка

планування уроку, як основний складник результативності заняття. Тайм-менеджмент уроку – принцип «золотого часу», розподіл часу між етапами, використання мікротехнік, баланс між творчістю та дисципліною, інструментарій: план-сітка, чек-лист, годинник.

Тема 3. Освітні технології. Цифрові інструменти. Оцінювання результатів навчання учнів.

Цифрові інструменти сучасної мистецької освіти. Інтерактивні платформи (Google Клас, Padlet, Jamboard). Е-портфоліо, відеозапис, Canva, YouTube. Оцінювання як процес визначення рівня набутих знань, умінь, навичок учнів. Види оцінювання: діагностичне, формувальне (поточне), підсумкове. Методи оцінювання. Цифрові інструменти для оцінювання.

Тема 4. Методика проведення відкритих занять, творчих показів.

Принципи організації відкритих занять і творчих показів. Вимоги до структури та змісту відкритих уроків, їхні дидактичні й виховні завдання. Формати творчих показів. Методи планування, репетиційна робота та публічна презентація творчих результатів. Сучасні педагогічні та мистецькі технології підготовки та проведення відкритих заходів.

Тема 5. Педагогічна етика. Взаємодія з учнями та батьками. Конфліктологія.

Поняття педагогічної етики. Основні етичні принципи: гуманізм, повага, відповідальність, педагогічний такт. Етика зовнішнього вигляду, мови, поведінки. Типові етичні помилки (приниження, фаворитизм, конфлікт інтересів). Психолого-педагогічні особливості спілкування з дітьми різного віку. Активне слухання, емпатія, зворотний зв'язок. Мотивація, підтримка самостійності й ініціативності. Повага до особистих кордонів учня. Партнерство в освітньому процесі. Форми взаємодії: індивідуальні зустрічі, групові заходи, електронне листування. Вирішення скарг і конфліктів із батьками. Конфлікт: види, причини, фази розвитку. Конфлікти у трикутнику «учень – учитель – батьки». Стили поведінки в конфлікті: уникнення, пристосування, конкуренція, співпраця, компроміс. Стратегії ефективного розв'язання конфліктів

РОЗДІЛ 2. ПРОФЕСІЙНО-МЕТОДИЧНІ ПРИНЦИПИ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІН МИСТЕЦЬКОГО ЦИКЛУ

Тема 6. Методика викладання історії мистецтв та інтеграція дисциплін.

Основні епохи, стилі та творчість провідних митців театрального мистецтва, Методи аналізу художніх творів та критичного осмислення мистецьких явищ. Естетичний смак, розвиток творчого мислення та формування поваги до культурної спадщини як важливий чинник професійного й особистісного становлення

майбутнього митця. Інтеграція дисциплін як чинник глибшого розуміння закономірностей мистецького та освітнього процесів.

Тема 7. Методика викладання акторської майстерності, сценічної мови та сценічного руху.

Акторська майстерність як базова дисципліна. Методика роботи з акторським апаратом: увага, уява, імпрровізація. Етюд - "діалог без слів", вправи на уяву й концентрацію уваги та фантазії. Сценічна мова як складова акторської майстерності. Дихання, дикція, інтонаційна виразність, фразування. Вправи на артикуляцію, інтонацію, читання з виразністю. Сценічний рух і художня виразність образу. Просторове мислення, координація, тілесне реагування. Тренінг на баланс, ритм, жести. Побудова мізансцен.

Тема 8. Розробка та проведення лекційного заняття з історії мистецтв.

Особливості структури лекційного заняття у мистецькій школі. Вимоги до оформлення плану-конспекту лекції. Методичні прийоми подачі матеріалу з історії мистецтв. Використання наочних, аудіо- та мультимедійних засобів у лекції. Формування емоційного та інтелектуального сприйняття мистецького матеріалу учнями.

Тема 9. Розробка та проведення практичного заняття з обраної фахової дисципліни (майстерність актора/ сценічна мова/ сценічний рух).

Принципи підготовки практичного заняття.

Мета, завдання, зміст і структура заняття відповідно до навчальної програми. Підбір навчального матеріалу та його адаптація до вікових особливостей учнів. Методи та прийоми викладання (словесні, наочні, практичні, інтерактивні). Поєднання теорії та практики у викладанні мистецьких дисциплін практичного спрямування. Самоаналіз діяльності та оцінка ефективності власного заняття.

1.2 Структура навчальної дисципліни

Назва теми	ДФЗО						ЗФЗО					
	усього	у т.ч					усього	у т.ч				
		л	се	пр	інд	с.р.		л	сем	пр	інд	с.р.
6 семестр												
Розділ 1. Методичні та педагогічні засади викладання у мистецькій школі												
Тема 1. Вступ. Професійний стандарт викладача. Психолого-педагогічні аспекти викладання	8	2	-	-	-	6	8	0.5	-	-	-	7.5
Тема 2. Структура уроку в мистецькій школі. Планування. Тайм-менеджмент	8	2	-	-	-	6	8	0.5	-	-	-	7.5
Тема 3. Освітні технології. Цифрові інструменти. Оцінювання результатів навчання учнів	8	2	-	-	-	6	8	0.5	-	-	-	7.5
Тема 4. Методика проведення відкритих занять, творчих показів	8	2	-	-	-	6	8	0.5	-	-	-	7.5
Тема 5. Педагогічна етика. Взаємодія з	8	2	-	-	-	6	8	1	-	-	-	7

учнями та батьками. Конфліктологія												
<i>Усього за розділом 1</i>	40	10	-	-	-	30	40	3	-	-	-	37
Розділ 2. «Професійно-методичні принципи викладання дисциплін мистецького циклу»												
Тема 6. Методика викладання історії мистецтв та інтеграція дисциплін	10	2	-	-	-	8	10	0.5	-	-	-	9.5
Тема 7. Методика викладання акторської майстерності, сценічної мови та сценічного руху	12	2	-	-	-	10	12	0.5	-	-	-	11.5
Тема 8. Розробка та проведення лекційного заняття з історії мистецтв	8	-	-	4	-	4	8	-	-	2	-	6
Тема 9. Розробка та проведення практичного заняття з обраної фахової дисципліни (майстерність актора / сценічна мова / сценічний рух)	20			12		8	20			4		16
<i>Усього за розділом 2</i>	50	4	-	16	-	30	50	1		6	-	43
Усього годин	90	14	-	16	-	60	90	4		6	-	80

1.3 Методи поточного та підсумкового атестаційного контролю з навчальної дисципліни "Методика викладання спеціальних дисциплін у мистецьких школах"

Пояснення видів робіт та вимоги до їх оцінювання

1. Аудиторна робота на практичному занятті передбачає: усне опитування, вирішення практичних завдань.

Усне опитування – найбільш поширений метод контролю у педагогіці. Усне опитування дає можливість перевірити ступінь засвоєння знань здобувачами, здатність до аргументації та сформованість мовленнєвих навичок. Здобувач демонструє вміння логічно, послідовно й аргументовано висловлювати власні судження під час навчальних занять. У процесі усного опитування здобувачі мають можливість отримати додаткові бали на занятті. Оцінюючи відповідь, викладач керується такими критеріями: змістовність, правильність та чіткість відповіді. Максимальна кількість балів, яку здобувач може отримати за результатами одного усного опитування становить 2 бали.

Вирішення практичних завдань проводиться на занятті за допомогою використання ігрових та інтерактивних методів навчання. Проблемні питання чи ситуації вирішуються у мікрогрупах. Здобувачі мають можливість організувати обговорення у формі

дискусії чи дидактичної гри.

Практичне завдання оцінюється за трьома критеріями:

Методична обґрунтованість і структура – наявність чітко визначених теми, мети, завдань, логічної побудови заняття та відповідність віковим особливостям учнів.

Якість навчальних матеріалів та вправ – оригінальність і практична цінність розробок, точність опису, відповідність завдань поставленій меті.

Презентація та самоаналіз – виразність і переконливість демонстрації, аргументація методичного вибору та здатність до критичної рефлексії результатів.

Максимальна кількість балів, яку здобувач може отримати за результатами однієї практичної роботи становить 8 балів.

2. Самостійна навчально-дослідна робота здобувача полягає у написанні відповідей на поставлені проблемні питання у формі есе чи письмової роботи. Тематика самостійної роботи зазначається після кожного заняття. Всі види самостійної роботи, в тому числі написання есе, передбачають цілісну відповідь на поставлене питання з аргументованим викладом власної думки. Вимоги до змісту та оформлення завдань самостійної роботи та есе подано у розділі 3. Максимальна кількість балів, яку здобувач може отримати за результатами однієї самостійної роботи становить

від 2 до 4 балів В залежності від обсягу та складності завдання.

3. Неформальна/інформальна освіта. За участь у заходах неформальної/інформальній освіти, відповідних тематиці та/або змісту навчального курсу, здобувач може отримати до 5 додаткових балів. Бали нараховуються виключно за умови надання документальних підтверджень (сертифікати, афіші, фото-, відеофіксація, звіт тощо) й наявності заяви від здобувача. Оцінюється релевантність, достовірність і освітня цінність діяльності. Рішення щодо кількості балів ухвалює викладач дисципліни відповідно до Положення, за погодженням із деканом на підставі заяви та декларації здобувача

4. Підсумковий контроль проводиться один раз на семестр за результатами опанування всіх тем курсу. Він складається з двох частин: теоретичної — виконання тестового завдання, і практичної — проведення та захист лекційного чи практичного заняття у закладі мистецької освіти (на вибір здобувача. Про необхідність самостійного проведення лекційного або практичного заняття як практичної складової підсумкового оцінювання здобувачі попереджаються на початку курсу. Також здобувачі завчасно ознайомлюються з переліком питань, які можуть бути включені до тестових завдань. Максимальна кількість балів, яку здобувач може отримати за результатами підсумкового контролю становить 40 балів (з них: тестування – 10

балів, захист проведеного заняття 30 балів.)

Розділ 2. ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №1

Тема: Технології пошуку та підбору інформаційних матеріалів (2 год.)

1.1 Питання для обговорення:

1. Роль інформаційних ресурсів у підготовці викладача мистецької школи.
2. Види джерел для методичної та творчої роботи (наукові, педагогічні, мистецькі, електронні).
3. Алгоритм пошуку матеріалів для розробки навчально-методичного матеріалу з фахової дисципліни.
4. Оцінювання достовірності, актуальності та педагогічної цінності знайденої інформації.
5. Пошук навчально-методичних матеріалів у базах даних, електронних бібліотеках, на професійних платформах.
6. Оформлення списку використаних джерел і дотримання авторських прав.
7. Академічна доброчесність і культура посилань у педагогічній діяльності.

1.2 Практична робота

Мета: сформувати вміння пошуку, відбору та аналізу інформаційних ресурсів для створення навчально-методичного матеріалу з фахової дисципліни.

Завдання:

1. Обрати тему для розробки методичного матеріалу або фрагмента уроку зі своєї фахової дисципліни.

2. Визначити ключові слова (5–7) для пошуку інформації в мережі Інтернет.
3. Використати не менше трьох джерел різних типів (наприклад: наукову статтю, методичний посібник, відеоматеріал, електронний підручник).
4. Заповнити таблицю аналізу джерел*.
5. Проаналізувати: які матеріали можна використати на уроці, для чого саме, і як їх адаптувати для учнів мистецької школи.

* Таблиця аналізу джерел

№	Тип джерела	Назва /автор	Посилання або бібліографічний опис	Оцінка корисності для викладача

1.3 Блок-схема заняття

1. Перевірка знань: експрес-опитування
2. Обговорення теоретичних питань
3. Демонстрація інструментів пошуку навчально-методичних матеріалів
4. Виконання практичної роботи
5. Обговорення результатів виконання практичної роботи
6. Підбиття підсумків практичного заняття

1.4 Методичні рекомендації щодо вивчення питань теми

Пошук інформаційних матеріалів є важливою складовою професійної діяльності викладача мистецької школи. Його ефективність залежить від

здатності чітко визначити мету пошуку, правильно сформулювати пошуковий запит, уміння працювати з джерелами, дотримання принципів академічної доброчесності.

1. Визначення мети пошуку інформації. Перед початком пошукової роботи необхідно конкретизувати, для чого здійснюється пошук:

- підготовка до проведення уроку чи практичного заняття;
- створення дидактичних та/або методичних матеріалів;
- підготовка відкритого заняття або творчого показу тощо.

Наприклад, якщо викладач готує урок акторської майстерності для учнів середнього віку, метою пошуку може бути відбір вправ, методичних підходів і відеоматеріалів, адаптованих до вікових та психологічних особливостей учнів.

2. Формулювання пошукових запитів. Результативність пошуку залежить від конкретності та змістовності запитів. Рекомендується використовувати ключові слова, що відображають сутність теми. Слід уникати надто загальних запитів («урок з мистецтва»), оскільки вони ускладнюють відбір релевантних матеріалів.

Приклади пошукових запитів: «методика викладання акторської майстерності підліткам»; «сценічна мова для початківців»; «інтерактивні методи навчання у мистецькій школі» тощо.

3. Використання перевірених освітніх ресурсів.

Рекомендується здійснювати пошук інформації на спеціалізованих освітніх платформах, які забезпечують наукову та практичну достовірність матеріалів, зокрема:

«Всеосвіта»	матеріали українських педагогів, готові конспекти, методичні розробки	
Prometheus	онлайн-курси з педагогіки, психології, методики викладання;	
Coursera	міжнародні освітні курси з методик мистецької освіти;	
ArtsOnline	ресурси з образотворчого та сценічного мистецтва	
YouTubeEdu	відеолекції, відкриті уроки, методичні поради	

Приклад: проведення практичного заняття акторської майстерності

4. Оцінювання якості джерел. Відібрані матеріали необхідно критично проаналізувати. Основними критеріями такого аналізу є:

- авторство (наявність інформації про автора або установу);
- дата публікації (актуальність матеріалу);
- наукова або методична обґрунтованість;
- практична цінність для конкретної педагогічної ситуації.

Недостатньо перевірені або анонімні джерела не рекомендується використовувати у навчальному процесі. **Окрему увагу слід приділяти походженню матеріалів: забороняється застосовувати інформаційні ресурси, створені або поширені країною-агресором (РФ), а також джерела, що містять пропагандистський, антиукраїнський чи деструктивний зміст.** Використання таких матеріалів суперечить принципам академічної доброчесності та національної безпеки України.

5. Систематизація знайденої інформації. Для ефективної організації роботи доцільно створити **власне методичне портфоліо**, у якому зберігатимуться перевірені матеріали. Рекомендується структурувати файли за тематичними напрямками («Акторська майстерність», «Історія мистецтв», «Сценічна мова» тощо). Зручним є використання хмарних сервісів (Google Drive, OneDrive), що дозволяють швидко знаходити й оновлювати матеріали.

6. Дотримання академічної доброчесності. Під час використання інформаційних матеріалів обов'язково потрібно зазначати авторів, посилання на

джерела та дотримуватись правил цитування. Це є показником професійної культури педагога і гарантією дотримання етичних норм у роботі.

7. Оформлення бібліографії за стандартом ДСТУ 8302:2015. При складанні списку використаних джерел необхідно дотримуватись вимог державного стандарту. Дотримання зазначених рекомендацій сприятиме формуванню інформаційної культури викладача, забезпечить ефективний добір навчальних ресурсів і підвищить якість методичної підготовки майбутніх педагогів мистецьких шкіл. Зразок бібліографічного опису у ДОДАТКУ 2.

1.5 Рекомендована література до теми:

1. Белявіна Н. Д. Методологія та методика викладання фахових мистецьких дисциплін : підручник /Нац. акад. кер. кадрів культури і мистецтв. Київ : НАКККиМ, 2019. 280 с.
2. Гилюк А. В. Використання інноваційних технологій в навчанні мистецьких дисциплін // *Altitudo mundi spiritualis. Духовність у сучасному світі: просвітницько-культурологічний підхід: зб. матеріалів I Міжнар. наук.-практ. конф. (17-18 квіт. 2024 р.)* / М-во освіти і науки України, Нац. акад. пед. наук України [та ін.]. Кременець, 2024. С. 184-188.
3. Мистецтво та соціальна робота: електрон. навч. посіб. для студентів спец. «Соціальна робота», «Психологія» /упоряд.: Олег Лозинський, Роман Великий; Львів. держ. ун-т безпеки життєдіяльності, Ф-т психології та

соціального захисту. Львів: ЛьвДУБЖД, 2025. 316 с. URL:
<https://sci.ldubgd.edu.ua/jspui/handle/123456789/15663>

4. Мистецька освіта онлайн : метод. рек. та довідкові матеріали /уклад. : Новосьолова І. В., Козирєва А. А., Шостак С.Г. ;Упр. культури і туризму Донецьк. облдержадмін., Донецьк. обл. навч.-метод. центр культури. Краматорськ, 2021. 30 с.
5. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва : теорія і методика викладання мистецьких дисциплін. Київ : Освіта України, 2010. 274 с.
6. Про затвердження Методичних рекомендацій з розроблення освітніх програм для мистецьких шкіл : наказ М-ва культури України від 16 лип. 2018 р. № 633. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0633734-18/print/>

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 2

Тема: Методика написання/створення плану конспекту лекції для заняття з історії мистецтв (4 год.)

1.1 Питання для обговорення:

1. Особливості структури лекційного заняття у мистецькій школі.
2. Вимоги до оформлення плану-конспекту лекції.
3. Методичні прийоми подачі матеріалу з історії мистецтв.
4. Використання наочних, аудіо- та мультимедійних засобів у лекції.
5. Формування емоційного та інтелектуального сприйняття мистецького матеріалу учнями.

1.2 Практична робота

Здобувачі освіти мають розробити план-конспект лекції з історії мистецтв для учнів мистецької школи. Тема лекції обирається індивідуально (наприклад: «Мистецтво Ренесансу», «Бароко як стиль епохи», «Український театр»). Конспект повинен містити: мету заняття, завдання, хід лекції, ілюстративні матеріали, питання для обговорення та список використаних джерел.

1.3 Блок-схема заняття

1. Перевірка знань: експрес-опитування
2. Обговорення теоретичних питань
3. Демонстрація прикладів конспекту лекції
4. Практична робота - написання та презентація конспекту лекцій з обраної теми
5. Обговорення результатів виконання практичної

роботи

6. Підбиття підсумків практичного заняття

1.4 Методичні рекомендації щодо вивчення питань теми

План-конспект лекції зі історії мистецтв є важливим документом, що визначає логіку та структуру заняття. План-конспект лекції впорядковується відповідно до чітко окресленої теми та визначеної навчальної мети, яка, зазвичай, передбачає формування у учнів мистецьких шкіл системи знань про конкретний період, стиль або напрям у мистецтві, розвиток умінь аналізувати твори, порівнювати стилістичні прийоми та/або оцінювати художні концепції. Перед викладенням нового матеріалу доцільно здійснити актуалізацію знань учнів шляхом короткого повторення попередніх тем або постановки питань, що спрямовують увагу на ключові аспекти теми. Основний зміст лекції слід будувати у логічних блоках, кожен з яких повинен містити визначення ключових понять, характеристику стилів і напрямів, ознайомлення з видатними авторами та їхніми творами, а також демонстрацію ілюстративного матеріалу, що сприяє візуальному сприйняттю художніх особливостей. У процесі викладання рекомендується використовувати різноманітні методи, включаючи словесний, наочний та проблемний, а також інтерактивні форми роботи, наприклад, аналіз творів мистецтва або дискусії, що сприяють розвитку критичного мислення. Закріплення знань здійснюється шляхом постановки

запитань, порівняльного аналізу творів, коротких тестів або письмових завдань, що дозволяють оцінити рівень засвоєння матеріалу. Конспект повинен супроводжуватися переліком наукової та довідкової літератури, цифрових ресурсів і репродукцій творів мистецтва, які використовуються під час заняття, що забезпечує можливість самостійного поглиблення знань. Такий підхід до складання плану-конспекту гарантує послідовне, логічне та системне викладення матеріалу, спрямоване на комплексне засвоєння учнями мистецьких шкіл історії мистецтв.

МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ ЗДОБУВАЧАМ ЩОДО ПРОВЕДЕННЯ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

Майстерність проведення лекції формується у процесі набуття викладачем педагогічного досвіду. Проте певні рекомендації допоможуть здобувачам уникнути типових помилок та досягти успіху на початковому етапі здійснення викладацької діяльності.

1. Підготовка лекції. Сумлінна та відповідальна підготовка є умовою ефективного проведення лекції. Текст лекції доцільно не заучувати дослівно, а осмислити, усвідомити ключові положення та основні ідеї, що підкреслює професійну компетентність викладача й дозволяє продемонструвати впевненість під час виступу.

2. Використання конспекту. Читання лекції за конспектом обмежує контакт з аудиторією, зменшує виховний і емоційний вплив на здобувачів, не

дозволяє коригувати хід лекції відповідно до реакцій аудиторії. Конспект слугує лише для дотримання структури лекції та надання точного формулювання термінів, визначень і посилань на джерела.

3. Зміст лекції. Не рекомендується переказувати підручник або навчальні посібники, оскільки це обмежує самостійну роботу здобувачів. Лекція має містити нові підходи, цікаві факти та концепції, які ще не набули широкого поширення в науковій літературі.

4. Обсяг і пріоритети. За обмежений час неможливо охопити весь обсяг матеріалу теми. Основна мета викладача – скерувати увагу здобувачів на провідні ідеї, сформувані наукові поняття та стимулювати розвиток власних суджень.

5. Оптимальне навантаження інформацією. Перевантаження лекції термінами та фактами розсіює увагу та швидко втомлює здобувачів. Недостатня інформативність, навпаки, викликає нудьгу і знижує мотивацію. Ідеальною є збалансована лекція, що поєднує достатню кількість нових знань із практичною значущістю.

6. Мотивація та інтерес аудиторії. Для формування зацікавленості лекція має:

- висвітлювати актуальні проблеми фахової підготовки учнів;
- сприяти самопізнанню та самовдосконаленню учнів;
- розкривати парадоксальні факти та/або невідповідності у теорії і практиці;
- пов'язувати зміст із життєвим досвідом учнів;

- використовувати історичні факти, біографії вчених, сучасні дослідження;
- застосовувати гумор та цікаві історії для посилення уваги аудиторії.

7. Дискусія та імпровізація. Питання та дискусії мають стимулювати співпрацю, перевіряти рівень розуміння та формувати здатність до критичного мислення. Імпровізація корисна для розвитку міркувань учнів, але не повинна бути хаотичною – вона має сенс і мету.

8. Мова, дикція та інтонація. Викладач повинен говорити виразно, чітко, використовуючи образні засоби, метафори, порівняння та літературну лексику. Зміна тембру та темпу допомагає привернути увагу, виділити ключові моменти та підкреслити власне ставлення до матеріалу. Темп лекції слід регулювати: дітей віком від 7-10 років – повільніше (менш як 50–60 слів на хвилину), для старших класів – швидше.

9. Емоційний стан викладача. Ефективність лекції залежить від психічного стану викладача. Викладач, який перебуває у пригніченому стані або переживає негативні емоції (наприклад, такі як злість, гнів, розпач) навряд чи зможе провести навчальні заняття на належному рівні, оскільки негативні емоції знижують рівень концентрації уваги, зменшують здатність довільної регуляції поведінки, а також можливості управління навчально-пізнавальною діяльністю учнів. За потреби викладач перед початком проведення занять має приділити час саморегуляції емоцій, оскільки у будь-якому випадку педагог повинен підходити до

аудиторії привітним і орієнтованим на співпрацю.

10. Педагогічний такт та контроль дисципліни. Майстерність викладача виявляється в тому числі у повазі до учнів, толерантності та вмілому контролі дисципліни. Гнів або крик неприпустимі; проте викладач має підтримувати порядок і ненав'язливо залучати пасивних учнів до участі в загальній роботі, тактовно й без пригнічення стимулюючи їхню активність.

1.5 Рекомендована література до теми:

1. Грінченко Т. Д. Методика викладання фахових дисциплін : навч.-метод. посіб. / Вінниц. держ. пед. ун-т імені Михайла Коцюбинського. Вінниця, 2020. 204 с.
2. Кушнір О. Навчальна дисципліна «Бесіди про мистецтво» початкової мистецької освіти як важлива складова естетичного виховання учнів дитячих шкіл мистецтв // Естетичне виховання дітей та молоді: синергія культури і освіти : матеріали VI Міжнар. наук.-практ. семінару / Дрогобиц. держ. пед ун-т ім. Івана Франка. Дрогобич, 2020. С. 58–60.
3. Мистецька освіта онлайн : метод. рек. та довідкові матеріали / уклад. : Новосьолова І. В., Козирєва А. А., Шостак С. Г. ; Упр. культури і туризму Донецьк. облдержадмін., Донецьк. обл. навч.-метод. центр культури. Краматорськ, 2021. 30 с.
4. Паві П. Словник театру / Львів. нац. ун-т ім. І. Франка, Ф-т культури і мистецтв. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2006. 639 с.

5. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва : теорія і методика викладання мистецьких дисциплін. Київ : Освіта України, 2010. 274 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 3

Тема: Моделювання практичного заняття з акторської майстерності (4 год.)

1.1 Питання для обговорення:

1. Логіка побудови практичного заняття з акторської майстерності.
2. Визначення педагогічної мети та завдань: навчальних, розвивальних, виховних.
3. Етапи практичного заняття: організаційний, мотиваційний, діяльнісний, рефлексивний.
4. Види акторських вправ: етюд, імпровізація, робота з партнером, створення події.
5. Оцінка ефективності проведеного практичного заняття.

1.2 Практична робота

1. Ознайомитися з прикладами проведення практичних занять з акторської майстерності.
2. Обрати одну із запропонованих тем*
3. Розробити власну модель заняття: сформулювати мету практичного заняття, визначити основні завдання, описати структуру та зміст основних етапів.
4. Створити план-конспект практичного заняття, описати його логіку, підібрати відповідні змісту теми практичні вправи.
5. Підготувати коротку демонстрацію однієї з вправ або фрагмента заняття.

Запропоновані теми для моделювання практичного заняття з майстерності актора:

«Етюд як основа акторського тренінгу»

«Побудова сценічної події»

«Міміка та пластика у вираженні емоцій»

«Пауза як драматичний засіб»

«Ансамбль у роботі над етюдом»

1.3 Блок-схема заняття

1. Обговорення теоретичних засад моделювання практичного заняття з акторської майстерності.
2. Розробка власної моделі практичного заняття з акторської майстерності (індивідуальна або групова робота на вибір здобувачів).
3. Демонстрація та аналіз моделей практичного заняття, створених здобувачами.
4. Обговорення та рефлексія результатів моделювання практичного заняття з акторської майстерності.
5. Підведення підсумків, оголошення домашнього завдання.
6. Домашнє завдання – доопрацювати модель практичного заняття з акторської майстерності та оформити методичну розробку.

1.4 Методичні рекомендації щодо вивчення питань теми

Практичне заняття у мистецькій школі має поєднувати надання теоретичних знань з формуванням практичних навичок учнів, спрямованих на розвиток професійних компетентностей у сфері акторської майстерності, сценічної мови, пластики та творчої креативності. Структура заняття повинна бути логічною та послідовною, забезпечуючи плавний перехід від

підготовчих вправ до основної діяльності та завершальної рефлексії. Тема заняття визначає основний змістовний акцент, а його мета конкретизує очікувані результати щодо знань, умінь та емоційних акторських переживань учнів. Завдання заняття формулюються як деталізовані педагогічні цілі, зокрема: розвиток акторської імпровізації, органіки, формування емоційної виразності, а також стимулювання творчого мислення та креативності учнів. Обладнання та матеріали для заняття включають реквізит, тексти, аудіо- та відеоматеріали, музичний супровід і костюми, що забезпечують комплексне сприйняття та виконання завдань. Хід заняття складається із вступної частини, що триває п'ять-десять хвилин та включає ознайомлення з темою, мотиваційне налаштування, коротку теоретичну довідку та розминку; основної частини, тривалістю тридцять-сорок хвилин, де реалізуються практичні вправи, сценічні імпровізації, робота в парах чи групах та корекція викладачем; та заключної частини, що триває п'ять-десять хвилин, передбачає підбиття підсумків, рефлексію, обговорення труднощів і досягнень, а також надання рекомендацій для подальшої самостійної роботи. У процесі заняття рекомендується використовувати різноманітні методи та прийоми навчання, такі як демонстрація, показ, повторення, імітація, рольові ігри, тренінги, імпровізація, робота з партнером, групові та індивідуальні вправи. Наприклад:

«Етюд емоцій»: учень входить у невелику сценічну

ситуацію – отримує лист, чує новину або заходить у кімнату – і повинен передати внутрішній стан персонажа через міміку, рухи та голос, без слів.

«Подія в кімнаті»: пара учнів взаємодіє, створюючи невелике сценічне дійство – один готує сюрприз, інший несподівано заходить; завдання полягає в передачі події через дії та реакції, акцентуючи на хореографії рухів та інтонації.

«Внутрішній монолог»: учень промовляє думки свого персонажа, одночасно виконуючи дії на сцені, щоб відчувати, як внутрішній стан перетворюється на зовнішній прояв.

«Перетворення паузи»: учні вчать використовувати паузи для створення напруги або драматичного ефекту. Наприклад, заморожене мовчання перед виголошенням важливого слова або завершенням дії може змінити сприйняття сцени глядачем.

«Ансамбль»: невелика група учнів імпровізує сцену разом, враховуючи дії партнерів, ритм і взаємодію, щоб досягти синхронності та органічності.

Також для підвищення ефективності заняття викладач може використовувати відеофрагменти вистав, відео з демонстрацією вправ від відомих акторських шкіл, власні покази технік та наочні приклади пластики і міміки. Аналіз результатів повинен оцінювати рівень сценічної правди, взаємодію партнерів, точність і виразність виконання технік, а також здатність учня до самовираження та рефлексії.

Форма оформлення плану-конспекту передбачає зазначення назви дисципліни та теми заняття, мети та завдань, обладнання та матеріалів, ходу заняття з чітко визначеними часовими межами, методів та прийомів навчання, очікуваних результатів, а також приміток чи рекомендацій для викладача. (див. ДОДАТОК 1.)

МЕТОДИЧНІ ЗАСТЕРЕЖЕННЯ. Під час занять з акторської майстерності варто зберігати баланс між технікою та природністю гри. Надмірне зосередження на зовнішніх прийомах: голосі, жесті, міміці може зруйнувати головне — правдивість сценічного існування. В основі кожної дії має бути не форма, а мотив, внутрішній імпульс, який народжує рух, слово чи паузу. Викладачеві важливо підтримувати атмосферу довіри, де учень (учні) можуть експериментувати без страху помилитися. Не примушуйте до емоцій, не вимагайте готового результату — акторська дія розвивається з внутрішнього процесу, а не з наслідування. Корисно працювати через прості, але глибокі завдання: спостерігати, слухати партнера, реагувати тілом, відчувати паузу, знаходити «правду моменту». Також, не варто штучно викликати сильні емоційні стани або перевантажувати учнів фізично — відновлення після інтенсивної гри є частиною професійної культури. Завдання педагога — навчити учня керувати своїм психофізичним апаратом, зберігаючи живість, внутрішню свободу та здатність до органічної дії на сцені.

1.5 Рекомендована література до теми:

1. Барнич М. М. Майстерність актора: техніка "обману" : навч. посіб. з майстерності актора : (лекції та практ. заняття) / Київ. нац. ун-т культури і мистецтв, Ін-т кіно і телебачення, Каф. журналістики, дикторів та ведучих телепрограм. 2-ге вид., випр. та допов. Київ : Ліра-К, 2016. 303 с.
2. Гилюк А. В. Використання інноваційних технологій в навчанні мистецьких дисциплін // *Altitudo mundi spiritualis. Духовність у сучасному світі: просвітницько-культурологічний підхід: зб. матеріалів I Міжнар. наук.-практ. конф. (17-18 квіт. 2024 р.)* / М-во освіти і науки України, Нац. акад. пед. наук України [та ін.]. Кременець, 2024. С. 184-188.
3. Грінченко Т. Д. Методика викладання фахових дисциплін : навч.-метод. посіб. / Вінниц. держ. пед. ун-т імені Михайла Коцюбинського. Вінниця, 2020. 204 с.
4. Мистецька освіта онлайн : метод. рек. та довідкові матеріали / уклад. : Новосьолова І. В., Козирєва А. А., Шостак С. Г. ; Упр. культури і туризму Донецьк. облдержадмін., Донецьк. обл. навч.-метод. центр культури. Краматорськ, 2021. 30 с.
5. Паві П. Словник театру / Львів. нац. ун-т ім. І. Франка, Ф-т культури і мистецтв. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2006. 639 с.
6. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва : теорія і методика викладання мистецьких дисциплін. Київ : Освіта України, 2010. 274 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 4

**Тема: Моделювання практичного заняття
зі сценічної мови (4 год.)**

1.1 Питання для обговорення:

1. Особливості моделювання практичного заняття зі сценічної мови.
2. Визначення мети та очікуваних результатів: розвиток дикції, тембру, артикуляції, інтонації, ритму мовлення.
3. Структура заняття: організаційний момент, тренінгова частина, підсумки та рефлексія.
4. Використання інтерактивних вправ для формування сценічного мовлення.
5. Критерії оцінювання ефективності заняття та результатів навчання здобувачів.

1.2 Практична робота

1. Проаналізувати приклади готових планів-конспектів практичних занять зі сценічної мови.
2. Розробити власне практичне заняття на одну із запропонованих тем*
3. Підібрати інтерактивні завдання чи вправи, що дозволять учням практично відпрацювати мовні техніки.
4. Презентувати розроблений план-конспект практичного заняття, продемонструвати наочно його проведення (фрагмент заняття) та обговорити ефективність змодельованих занять із групою.

Запропонований перелік тем для розробки та проведення практичного заняття зі сценічної мови:

«Вправи для розвитку дикції та артикуляції»

«Робота з тембром та силою голосу»
«Інтонаційні вправи для сценічного звучання»
«Сценічна пауза та ритм мовлення»
«Відтворення внутрішнього стану через голос і мову»
«Моделювання сценічного монологу»
«Робота з темпоритмом та динамікою мовлення»
«Емоційна виразність через інтонацію»
«Артикуляційні вправи для виразного мовлення на сцені»
«Сценічна взаємодія голосом у дуетах та ансамблі»
«Техніки голосового акцентування та драматичні паузи»
«Техніка мовлення та дикції у прозі»
«Сценічне виконання байки»
«Виконання віршованого тексту»

1.3 Блок-схема заняття

1. Обговорення теоретичних засад моделювання практичного заняття зі сценічної мови.
2. Розробка власної моделі практичного заняття зі сценічної мови (індивідуальна або групова робота на вибір здобувача).
3. Демонстрація та аналіз практичних занять, змодельованих здобувачами.
4. Обговорення та рефлексія результатів моделювання практичного заняття зі сценічної мови.
5. Формулювання висновків, оголошення домашнього завдання.
6. Домашнє завдання – доопрацювати модель практичного заняття зі сценічної мови та оформити методичну розробку.

1.4 Методичні рекомендації щодо вивчення питань теми

Плануючи практичне заняття зі сценічної мови, слід чітко визначати його очікувані результати, наприклад: розвиток тембру і артикуляції голосу, ритму та темпоритму мовлення, уміння використовувати сценічні паузи та передавати внутрішній стан персонажа. Практична частина заняття має включати вправи, які являють собою невеликі сценічні історії. Наприклад:

«Скоромовка як етюд» – учень повторює артикуляційні скоромовки, одночасно відтворюючи емоційний стан персонажа, що підвищує точність вимови та виразність голосу.

«Голос персонажа» – учень отримує короткий опис персонажа (наприклад, сором'язливий школяр, впевнений художник, переляканий герой) і промовляє один абзац тексту так, щоб голос передавав характер і емоції.

«Байка з емоцією» – учень читає байку, додаючи свій емоційний малюнок голосом, мімікою та жестами. Завдання – передати гумор, характер і сюжет через сценічне мовлення.

«Віршоване відчуття» – робота над поетичним текстом: учень передає ритм, мелодику і емоційний настрій вірша, використовуючи паузи і зміну тембру голосу для створення сценічного ефекту.

«Імпровізаційний діалог» – двоє учнів отримують стартову ситуацію (наприклад, зустріч давніх друзів після тривалої розлуки) і повинні вести розмову, використовуючи інтонацію, темп і паузи для створення драматичного або комічного ефекту.

Для підвищення ефективності заняття рекомендується використовувати відеофрагменти вистав, відео з прикладами вправ від відомих акторських шкіл та наочні демонстрації мовної майстерності викладачем. Аналіз результатів практичної діяльності учнів включає оцінку точності виконання технік, виразності голосу, правильності ритму та пауз, а також здатності учня до самовираження й органічної взаємодії з партнерами під час виконання вправ.

МЕТОДИЧНІ ЗАСТЕРЕЖЕННЯ. Під час занять зі сценічної мови важливо дотримуватися принципу поступового навантаження та усвідомленої техніки мовлення. Не слід перевантажувати учнів надмірними голосовими вправами чи форсуванням звуку — це може призвести до перенапруження голосових зв'язок і втрати природного тембру. Основою роботи має бути вільне, органічне звучання, що народжується з правильного дихання, рівноваги тіла та внутрішньої дії. Пам'ятайте про “голосову безпеку”: перед активними тренуваннями необхідно проводити артикуляційну та дихальну розминку, уникати різких переходів від шепоту до крику, не працювати на «виснаженому» голосі. Кожна вправа має сприяти розвитку резонаторного звучання, чіткості дикції та інтонаційної виразності без перефрази. Також заохочуйте учнів до пошуку власного голосового стилю, природного тембру, інтонаційної індивідуальності, внутрішнього ритму мовлення. Саме через усвідомлену роботу з голосом формується

сценічна мова актора — жива, гнучка, емоційно точна, така, що не просто звучить, а переконує і передає думку через дію.

1.5 Рекомендована література до теми:

1. Гилюк А. В. Використання інноваційних технологій в навчанні мистецьких дисциплін // *Altitudo mundi spiritualis. Духовність у сучасному світі: просвітницько-культурологічний підхід: зб. матеріалів I Міжнар. наук.-практ. конф. (17-18 квіт. 2024 р.) / М-во освіти і науки України, Нац. акад. пед. наук України [та ін.]. Кременець, 2024. С. 184-188.*
2. Грицан Н. В. Техніка сценічного мовлення : навч.-метод. посіб. / Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника». 2-ге вид., перероб. і допов. Івано-Франківськ : Симфонія форте, 2020. 286 с.
3. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва : теорія і методика викладання мистецьких дисциплін. Київ : Освіта України, 2010. 274 с.
4. Практичні рекомендації щодо роботи з учнями з особливими освітніми потребами в мистецькій школі / уклад. : М. М. Бриль та ін. ; Держ. наук.-метод. центр змісту культурно-мистецької освіти. Київ : ДНМЦЗКМО, 2023. 82 с.
5. Щодо освітнього процесу в мистецьких школах в умовах воєнного стану // Міністерство культури та стратегічних комунікацій України : сайт. 2022. 31 берез. URL: <https://mcsc.gov.ua/news/shchodo-osvitnoho-protsesu-v-mystetskykh-shkolakh-v-umovakh-voiennoho-stanu/>

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 5

Тема: Моделювання практичного заняття зі сценічного руху (4 год.)

1.1 Питання для обговорення:

1. Особливості моделювання практичного заняття зі сценічного руху.
2. Визначення мети та очікуваних результатів практичного заняття зі сценічного руху: розвиток пластики, координації, відчуття простору, ритму та темпу рухів.
3. Структура практичного заняття за сценічного руху: організаційний етап, розминка, основна практична частина, підсумки та рефлексія.
4. Використання інтерактивних вправ для розвитку рухових навичок.
5. Критерії оцінювання ефективності практичного заняття зі сценічного руху та результатів навчання учнів.

1.2 Практична робота

1. Проаналізувати приклади готових планів-конспектів практичних занять зі сценічного руху.
2. Розробити власний план-конспект практичного заняття зі сценічного руху на одну із запропонованих тем:
3. Розробити інтерактивні завдання, що дозволяють учням практично відпрацювати техніки руху.
4. Презентувати розроблений план-конспект практичного заняття, продемонструвати наочно його проведення (фрагмент практичного заняття) та

обговорити ефективність змісту запропонованого практичного заняття зі сценічної мови із групою.

Запропонований перелік тем проведення для моделювання та проведення практичного заняття зі сценічного руху *:

«Розминка та базові пластичні вправи»

«Робота з простором та сценічною площиною»

«Ритм і темп руху в сценічній дії»

«Мінієтюди на взаємодію з партнером»

«Виконання ансамблевих сценічних композицій»

«Рух і міміка як єдине ціле в сценічному образі»

1.3 Блок-схема заняття

1. Обговорення теоретичних засад моделювання практичного заняття зі сценічного руху.
2. Розробка власної моделі практичного заняття зі сценічного руху на обрану тематику (індивідуальна або групова робота на вибір здобувача).
3. Демонстрація та аналіз практичних занять за сценічного руху, змодельованих здобувачами.
4. Обговорення та рефлексія результатів моделювання практичного заняття.
5. Підведення підсумків, оголошення домашнього завдання.
6. Домашнє завдання – доопрацювати модель практичного заняття зі сценічного руху та оформити методичну розробку.

1.4 Методичні рекомендації щодо вивчення питань теми

Під час проведення практичного заняття зі сценічного руху важливо дотримуватися логіки та

послідовності подання навчального матеріалу учням, а також його емоційно-виразного наповнення. Основна мета — сформувати в учнів відчуття пластики, простору, ритму, ансамблевої взаємодії та сценічної свободи. Організація простору є передумовою ефективного засвоєння навичок сценічного руху. Правильне розташування учасників у просторі створює умови для вільного пластичного вираження, забезпечує безпечну дистанцію та формує відчуття ансамблю. На початковому етапі заняття доцільно створити умовну «сценічну зону» (коло, діагональ, фронт), що дозволить учням налаштуватися на робочий ритм і концентрацію. Основна частина заняття передбачає системну роботу над формуванням сценічної дії як усвідомленого, органічного процесу. Вона спрямована на розвиток здатності учня (учнів) поєднувати технічні навички з емоційним і смисловим наповненням руху. Доцільно використовувати вправи, що тренують координацію, рівновагу, концентрацію уваги, здатність реагувати на партнерів і простір. Зміст практичних завдань має забезпечувати перехід від фізичної дії до художньо-образної, що уможливорює відображення внутрішнього стану персонажа через пластику, пантоміміку, жести тощо.

Наприклад:

Вправа «Пробудження». Кожен учень «оживає» після сну, поступово відкриваючи тіло рухом — від пальців до плечей, від спини до всього корпусу. Мета — відчувати власну пластику, центр ваги, енергію руху.

Вправа «Контакт». Партнери рухаються у просторі, реагуючи на зміну погляду чи дотику. Один веде, інший — відгукується. Завдання: розвинути чутливість до партнера, відчувати сценічну довіру.

Вправа «Ритм». Учні пересуваються по сцені у спільному темпі (крок, біг, зупинка), потім — у різних ритмах. Завдання: навчитися керувати динамікою сцени та “слухати” темпоритм дії.

Вправа «Сценічна подія». Викладач задає подію: «Очікування потяга», «Втеча з кімнати», «Зустріч під дощем». Учні створюють пластичний етюд без слів, де кожен рух має логіку й емоційну мотивацію.

Вправа «Потік енергії». Рух відбувається «ланцюгом» — кожен передає енергію наступному учаснику через жест, погляд або дотик. Мета — відчувати єдність ансамблю, ритм і композиційну узгодженість.

Зміст практичних занять зі сценічного руху спрямований на формування в учнів умінь самостійно створювати пластичні композиції, що мають художню логіку та внутрішню дію. На початках учням пропонується визначити тему майбутнього етюд (наприклад, «Рівновага», «Боротьба зі стихією», «Тиша перед дією») і засіб її втілення — рух, позу, пластичну метафору. У процесі виконання завдання важливо дотримуватися драматургії руху: початок, розвиток, кульмінація, фінал. Застосування музики, світлових акцентів або звукового фону (дощ, шум вулиці, подих вітру) сприяє створенню емоційно насиченого середовища. Обов'язковим є аналіз результатів виконання учнями рухових етюдів, який включає

коротку тілесно-рухову рефлексію, під час якої учні самостійно визначають, які рухи були органічними, а які викликали напруження, яким чином змінився їх внутрішній стан у процесі виконання етюду. Оцінювання здійснюється за наступними критеріями: пластична виразність, точність руху, відчуття темпоритму, ансамблевості та здатності до тілесного самовираження.

МЕТОДИЧНІ ЗАСТЕРЕЖЕННЯ. Під час проведення практичного заняття важливо пам'ятати, що мета сценічного руху полягає не в демонстрації технічних можливостей, а у розкритті внутрішнього стану актора (учня) через дію тіла. Не перевантажуйте процес навчання складними акробатичними елементами або надмірною фізичною інтенсивністю — техніка має підпорядковуватися змісту, а не навпаки. Головним залишається природність і усвідомленість руху, його відповідність сценічній ситуації та психологічній логіці образу. Особливу увагу слід приділяти питанням безпеки: перед виконанням вправ необхідно розігріти м'язи, підготувати зв'язки, дотримуватися просторової дистанції та уникати травмонебезпечних дій. Ускладнення сценічних рухів має відбуватися поступово — від базових вправ на рівновагу, координацію й центрування тіла до більш складних пластичних імпровізацій. Важливо стимулювати учнів до творчого самовираження: заохочуйте їх до пошуку власного пластичного малюнка, індивідуальної манери руху, ритмічної мови тіла. Саме через цей

процес формується сценічна індивідуальність майбутнього актора, його здатність мислити тілом, виражати через рух невимовне й створювати живу дію, що переконує глядача своєю правдою.

1.5 Рекомендована література до теми:

1. Барнич М. М. Майстерність актора: техніка "обману" : навч. посіб. з майстерності актора : (лекції та практ. заняття) / Київ. нац. ун-т культури і мистецтв, Ін-т кіно і телебачення, Каф. журналістики, дикторів та ведучих телепрограм. 2-ге вид., випр. та допов. Київ : Ліра-К, 2016. 303 с.
2. Белявіна Н. Д. Методологія та методика викладання фахових мистецьких дисциплін : підручник / Нац. акад. кер. кадрів культури і мистецтв. Київ : НАКККіМ, 2019. 280 с.
3. Дорош М. І., Горчанюк В. А. Розвиток сили та швидко-силових якостей засобами спортивних ігор : конспект лекцій з дисципліни «Фізичне виховання» / Укр. держ. ун-т залізничного транспорту, Навч.-наук. центр гуманітарної освіти, Каф. фізичного виховання та спорту. Харків : УкрДУЗТ, 2016. 26 с.
4. Опанасюк В. А. Пластичне виховання : навч.-метод. Посіб. Рівне : РДІК, 1997. 115 с.
5. Практичні рекомендації щодо роботи з учнями з особливими освітніми потребами в мистецькій школі / уклад. : М. М. Бриль та ін. ; Держ. наук.-метод. центр змісту культурно-мистецької освіти. Київ : ДНМЦЗКМО, 2023. 82 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 6

Тема : Оцінювання результатів виконання навчальних завдань учнями та надання їм зворотного зв'язку (2 год.)

1.1 Питання для обговорення:

1. Функції оцінювання результатів навчання у процесі здобуття мистецької освіти учнями мистецьких шкіл.
2. Оцінювання результатів навчання та/або творчої роботи учнів мистецьких шкіл як чинник мотивації до подальшого розвитку та вдосконалення акторської майстерності.
3. Поточне та підсумкове оцінювання результатів навчання учнів.
4. Критерії оцінювання результатів виконання практичних (творчих) завдань.
5. Педагогічний такт і оцінювання результатів творчої роботи учнів.
6. Форми зворотного зв'язку в роботі з учнями мистецьких шкіл.

1.2 Практична робота

1. Аналіз результатів оцінювання навчальних досягнень учнів (на прикладі відеофрагментів виступів та/або портфоліо учнів із дисциплін «Акторська майстерність», «Сценічна мова», «Історія мистецтв»); визначення сильних і слабких сторін проаналізованих систем оцінювання.
2. Розробка власної системи критеріїв для оцінювання навчальних досягнень учнів мистецьких шкіл через моделювання власної системи оцінювання навчальних

досягнень в межах конкретного практичного завдання (етюду, монологу, сценічного фрагменту, творчого проекту тощо).

3. Відпрацювання навичок надання ефективного зворотного з'язку та індивідуальних рекомендацій учнім мистецьких шкіл у вигляді короткого письмового відгуку на роботу умовного учня, у якому враховані аналітичний, корекційний та мотиваційний компоненти.

4. Мінідискусія: “Як говорити про помилки так, щоб учень захотів працювати далі?”

1.3 Блок-схема заняття

1. Вступна бесіда.
2. Аналіз прикладів оцінювання навчальних досягнень учнів мистецьких шкіл.
3. Групова робота: створення системи критеріїв для оцінювання навчальних досягнень учнів мистецьких шкіл.
4. Презентація результатів групової роботи та взаємооцінка запропонованих систем оцінювання.
5. Обговорення принципів педагогічного такту та технологій надання конструктивного зворотного зв'язку.
6. Підведення підсумків заняття.

1.4 Методичні рекомендації щодо вивчення питань теми

Оцінювання навчальних досягнень учнів в мистецькій школі має бути не лише індикатором успішності, а й дієвим засобом розвитку особистості учня. Викладачеві важливо поєднувати об'єктивність з

емпатією, враховувати індивідуальний темп навчання, рівень підготовки та творчий потенціал кожного учня. Під час аналізу виконаних завдань слід уникати суб'єктивних суджень і натомість спиратися на чітко визначені критерії: технічна точність, сценічна достовірність, емоційна переконливість, ансамблевість, розуміння образу.

Зворотний зв'язок має бути конструктивним: спершу відзначаються успіхи ("сильні сторони"), далі подаються конкретні шляхи вдосконалення ("зони росту"), і лише потім — загальна рекомендація щодо подальшої роботи.

Приклад педагогічного формулювання: «У твоїй роботі вдало передано внутрішню напругу сцени, водночас рухи залишаються дещо шаблонними. Спробуй знайти більше природності у жесті — подумай, що саме рухає твоїм персонажем». Індивідуальні рекомендації можна надавати у формі коротких бесід, письмових коментарів або відео зворотного зв'язку. У сучасній практиці доцільно використовувати рубрикатори оцінювання (таблиці критеріїв), портфоліо учня, а також самооцінку та взаємооцінку як засоби формувального підходу.

МЕТОДИЧНІ ЗАСТЕРЕЖЕННЯ. Уникайте суб'єктивності та порівнянь між учнями. Оцінка повинна ґрунтуватися на чітких критеріях, а не на особистих вподобаннях викладача чи рівні підготовки інших учнів. Не перетворюйте оцінювання на каральний механізм. Навіть якщо робота містить помилки, формулюйте зауваження конструктивно, підкреслюючи можливості для розвитку та

вдосконалення. Дотримуйтеся балансу між похвалою та корекцією. Надмірна критика демотивує, а надмірна похвала може створювати ілюзію успіху. Не надавайте рекомендацій, що суперечать індивідуальному стилю учня. Підказки повинні допомагати розкривати потенціал, а не змушувати наслідувати чужі моделі. Пам'ятайте про психологічний комфорт учнів. Короткі публічні коментарі повинні поєднуватися з індивідуальною бесідою задля уникнення почуття приниження або сорому. Також, не забувайте про регламент часу: надмірно довгі обговорення однієї роботи можуть знижувати концентрацію та ефективність заняття для всієї групи.

1.5 Рекомендована література до теми:

1. Белявіна Н. Д. Методологія та методика викладання фахових мистецьких дисциплін : підручник / Нац. акад. кер. кадрів культури і мистецтв. Київ : НАКККиМ, 2019. 280 с.
2. Грицан Н. В. Техніка сценічного мовлення : навч.-метод. посіб. / Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника». 2-ге вид., перероб. і допов. Івано-Франківськ : Симфонія форте, 2020. 286 с.
3. Грінченко Т. Д. Методика викладання фахових дисциплін : навч.-метод. посіб. / Вінниц. держ. пед. ун-т імені Михайла Коцюбинського. Вінниця, 2020. 204 с.
4. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва : теорія і методика викладання мистецьких дисциплін. Київ : Освіта України, 2010. 274 с.

5. Практичні рекомендації щодо роботи з учнями з особливими освітніми потребами в мистецькій школі / уклад. : М. М. Бриль та ін. ; Держ. наук.-метод. центр змісту культурно-мистецької освіти. Київ : ДНМЦЗКМО, 2023. 82 с.
6. Про затвердження зразків документації для початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів (шкіл естетичного виховання) : наказ М-ва культури і туризму України від 18 лип. 2006 р. № 571/0/16-06. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0571655-06#Text>
7. Про затвердження професійного стандарту «Викладач мистецької школи (за видами навчальних дисциплін)” : наказ М-ва економіки України від 4 трав. 2022 р. № 1110-22. URL: https://www.dnmczkmo.org.ua/wp-content/uploads/2022/05/04.05.2022-nakaz_1110.pdf

Розділ 3. ТЕМАТИКА САМОСТІЙНОГО НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНОГО ЗАВДАННЯ

Самостійне навчально-дослідне завдання (СНДЗ) – це індивідуальна самостійна творча робота здобувачів, який дозволяє продемонструвати його знання педагогічних та психологічних основ викладацької діяльності, розуміння основних підходів до вирішення практичної проблеми, а також відображає власні професійні погляди майбутнього викладача мистецьких дисциплін на основі здобутих професійних знань.

СНДЗ покликані сприяти самостійному опануванню змістом навчальної дисципліни «Методика викладання спеціальних дисциплін у мистецьких школах», зокрема його поглибленню, систематизації, узагальненню, закріпленню та розвитку навичок практичного застосування отриманих знань.

СНДЗ з дисципліни виконуються відповідно до поставлених завдань до кожної теми у вигляді: вільного викладу відповіді на проблемні питання (есе), виконання робіт практичного характеру (наприклад, розробки плану-конспекту уроку з обраної фахової дисципліни або створення методичних карток вправ з однієї дисципліни). Здобувачі мають можливість самостійно обрати для розгляду фахові дисципліни чи форми навчання, які пропонуються за темами самостійної роботи, але обов'язковим є виконання всіх СНДЗ, передбачених

навчальною дисципліною.

3.1 Самостійні навчально-дослідні завдання

САМОСТІЙНА РОБОТА № 1

Тема 1. Вступ. Професійний стандарт викладача мистецької школи. Психолого-педагогічні засади викладання

Мета роботи: сприяти усвідомленню ролі викладача мистецької школи в сучасному освітньому процесі, формуванню професійного світогляду, педагогічної рефлексії та розумінню психолого-педагогічних засад професійної діяльності.

Завдання:

1. Опрацювати зміст професійного стандарту викладача закладу мистецької школи, звернувши увагу на структуру професійних компетентностей, функціональні обов'язки та етичні принципи діяльності.
2. Підготувати есе на тему: «Образ сучасного викладача мистецької школи: виклики, ролі, цінності» (обсяг — 1–2 сторінки друкованого тексту).

У роботі розкрити власне бачення сучасного педагога-мистця, визначити його ключові функції в освітньому процесі, описати актуальні професійні виклики, гуманістичні орієнтири та педагогічні цінності, що визначають ефективність викладання у мистецькій школі.

Рекомендована література:

1. Белявіна Н. Д. Методологія та методика

- викладання фахових мистецьких дисциплін : підручник / Нац. акад. кер. кадрів культури і мистецтв. Київ : НАКККиМ, 2019. 280 с.
2. Грінченко Т. Д. Методика викладання фахових дисциплін : навч.-метод. посіб. / Вінниц. держ. пед. ун-т імені Михайла Коцюбинського. Вінниця, 2020. 204 с.
 3. Мистецтво та соціальна робота: електрон. навч. посіб. для студентів спец. «Соціальна робота», «Психологія» / упоряд. : Олег Лозинський, Роман Великий ; Львів. держ. ун-т безпеки життєдіяльності, Ф-т психології та соціального захисту. Львів : ЛьвДУБЖД, 2025. 316 с. URL: <https://sci.ldubgd.edu.ua/jspui/handle/123456789/15663>
 4. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва : теорія і методика викладання мистецьких дисциплін. Київ : Освіта України, 2010. 274 с.
 5. Про затвердження зразків документації для початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів (шкіл естетичного виховання) : наказ М-ва культури і туризму України від 18 лип. 2006 р. № 571/0/16-06. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0571655-06#Text>
 6. Про затвердження професійного стандарту «Викладач мистецької школи (за видами навчальних дисциплін)” : наказ М-ва економіки України від 4 трав. 2022 р. № 1110-22. URL: <https://www.dnmczkmo.org.ua/wp->

Питання для самоконтролю:

1. Які основні трудові функції та компетентності педагогів визначає професійний стандарт викладача мистецької школи?
2. У чому полягають психолого-педагогічні особливості роботи з учнями мистецьких шкіл?
3. Які риси сучасного викладача сприяють ефективності навчально-виховного процесу?
4. Яким чином професійні цінності впливають на педагогічну етику та взаємодію з учнями?
5. Чи може сучасний викладач поєднати творчу самореалізацію та педагогічну відповідальність?

САМОСТІЙНА РОБОТА № 2

Тема 2. Структура уроку в мистецькій школі.
Планування. Тайм-менеджмент

Мета роботи: сформувати вміння планувати навчальне заняття у мистецькій школі з урахуванням дидактичних принципів, логіки педагогічного процесу та ефективного розподілу часу; розвинути навички проєктування структури уроку як цілісної педагогічної системи.

Завдання:

1. Опрацювати теоретичні положення щодо структури уроку, принципів планування та педагогічного тайм-менеджменту.
2. Розробити план-конспект уроку з обраної фахової дисципліни (акторська майстерність, сценічна мова, сценічний рух тощо) із зазначенням

усіх етапів заняття, їх змістовного наповнення та тривалості.

3. Додати візуальну схему структури уроку (наприклад, у вигляді таблиці, діаграми чи інфографіки), яка відображає логіку переходу від мотиваційного етапу до підсумкового.

4. Звернути увагу на узгодженість навчальних цілей, методів, форм роботи та часових меж.

Рекомендована література:

1. Мистецька освіта онлайн : метод. рек. та довідкові матеріали / уклад. : Новосьолова І. В., Козирєва А. А., Шостак С. Г. ; Упр. культури і туризму Донецьк. облдержадмін., Донецьк. обл. навч.-метод. центр культури. Краматорськ, 2021. 30 с.
2. Практичні рекомендації щодо роботи з учнями з особливими освітніми потребами в мистецькій школі / уклад. : М. М. Бриль та ін. ; Держ. наук.-метод. центр змісту культурно-мистецької освіти. Київ : ДНМЦЗКМО, 2023. 82 с.
3. Про затвердження Методичних рекомендацій з розроблення освітніх програм для мистецьких шкіл : наказ М-ва культури України від 16 лип. 2018 р. № 633. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0633734-18/print/>
4. Турчин Т. М. Методика навчання освітньої галузі «Мистецтво» : навч.-метод. посіб. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2021. 281 с.

Питання для самоконтролю:

1. Які основні елементи входять до структури

уроку в мистецькій школі?

2. Як забезпечити логічну послідовність переходу між етапами уроку?

3. Яке значення має тайм-менеджмент у педагогічній діяльності викладача мистецької школи?

4. За якими критеріями можна визначити ефективність плану-конспекту навчального заняття?

5. Як співвіднести навчальні завдання, час і рівень підготовки учнів у процесі планування уроку?

САМОСТІЙНА РОБОТА № 3

Тема 3. Освітні технології. Цифрові інструменти. Оцінювання результатів учнів.

Мета роботи: ознайомитися із сучасними освітніми технологіями та цифровими інструментами, що сприяють підвищенню ефективності навчального процесу в мистецькій школі, розвинути навички добору цифрових ресурсів для підтримки творчої діяльності, оцінювання результатів навчання та надання зворотного зв'язку.

Завдання:

1. Опрацювати теоретичні матеріали щодо цифровізації мистецької освіти та визначити особливості й можливості застосування інформаційно-комунікаційних технологій в навчальному процесі мистецької школи.

2. Підготувати огляд 3–5 цифрових інструментів, які доцільно використовувати у процесі викладання фахових дисциплін в мистецькій школі (наприклад,

платформи для створення презентацій, відеоуроків, інтерактивних завдань або оцінювання результатів).

3. Навести приклади практичного застосування обраних інструментів у вигляді таблиці, де зазначити назву інструменту, його призначення, можливості використання на уроці та очікуваний результат для учнів.

4. Оцінити переваги та можливі обмеження кожного інструменту з погляду педагогічної доцільності.

Рекомендована література:

1. Гилюк А. В. Використання інноваційних технологій в навчанні мистецьких дисциплін // *Altitudo mundi spiritualis. Духовність у сучасному світі: просвітницько-культурологічний підхід: зб. матеріалів І Міжнар. наук.-практ. конф. (17-18 квіт. 2024 р.)* / М-во освіти і науки України, Нац. акад. пед. наук України [та ін.]. Кременець, 2024. С. 184 - 188.

2. Мистецька освіта онлайн : метод. рек. та довідкові матеріали / уклад. : Новосьолова І. В., Козирєва А. А., Шостак С. Г. ; Упр. культури і туризму Донецьк. облдержадмін., Донецьк. обл. навч.-метод. центр культури. Краматорськ, 2021. 30 с.

3. Про затвердження зразків документації для початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів (шкіл естетичного виховання) : наказ М-ва культури і туризму України від 18 лип. 2006 р. № 571/0/16-06. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0571655-06#Text>

4. Щодо освітнього процесу в мистецьких школах в умовах воєнного стану // Міністерство культури та стратегічних комунікацій України : сайт. 2022. 31 берез. URL: <https://mcsc.gov.ua/news/shchodo-osvitnoho-protsesu-v-mystetskykh-shkolakh-v-umovakh-voiennoho-stanu/>

Питання для самоконтролю:

1. Які сучасні цифрові технології найбільш ефективні у викладанні мистецьких дисциплін?
2. Яким чином цифрові інструменти можуть впливати на мотивацію та пізнавальну активність учнів мистецької школи?
3. Які платформи чи ресурси можна використати для інтерактивного оцінювання результатів навчання?
4. Які педагогічні принципи слід враховувати при впровадженні цифрових засобів у навчальний процес?
5. Як забезпечити баланс між творчими завданнями та використанням технологій у мистецькій освіті?

САМОСТІЙНА РОБОТА № 4

Тема 4. Методика проведення відкритих занять і творчих показів

Мета роботи: сформувати у здобувачів уміння планувати, організовувати та проводити відкриті заняття й творчі покази у мистецькій школі як форми публічної демонстрації навчальних досягнень. Ознайомитись з методикою підготовки сценарного плану, добору художнього матеріалу, визначення педагогічної та мистецької мети заходу.

Завдання:

1. Розробити сценарний план відкритого заняття або творчого показу для учнів мистецької школи із зазначенням:
 - теми, мети та завдань заходу;
 - структури та послідовності дій;
 - форм взаємодії з глядачами (обговорення, інтерактив, майстер-клас, спільне виконання тощо);
 - засобів демонстрації результатів (сценічний виступ, відеопрезентація, перформанс тощо).
2. Спрогнозувати виховний, навчальний і розвивальний вплив відкритого заняття або творчого показу.
3. Обґрунтувати педагогічну доцільність обраної форми проведення, засобів художньої виразності та методів роботи з учнями.
4. Оформити роботу у письмовому вигляді (рекомендований обсяг: 2–3 сторінки).

Рекомендована література:

1. Кушнір О. Навчальна дисципліна «Бесіди про мистецтво» початкової мистецької освіти як важлива складова естетичного виховання учнів дитячих шкіл мистецтв // Естетичне виховання дітей та молоді: синергія культури і освіти : матеріали VI Міжнар. наук.-практ. семінару / Дрогобиц. держ. пед ун-т ім. Івана Франка. Дрогобич, 2020. С. 58–60.
2. Левіт Д. Режисура дозвілля у закладах освіти : навч.-метод. посіб. / Київ. столич. ун-т ім. Бориса Грінченка, Ф-т муз. мистецтва і хореографії, Каф.

акад. та естрад. вокалу. Київ : Лопатіна О. О. [вид.], 2024. 139 с.

3. Паві П. Словник театру / Львів. нац. ун-т ім. І. Франка, Ф-т культури і мистецтв. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2006. 639 с.
4. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва : теорія і методика викладання мистецьких дисциплін. Київ: Освіта України, 2010. 274 с.

Питання для самоконтролю:

1. Які функції виконують відкриті заняття (твочі покази) в навчальному процесі мистецької школи?
2. Чим творчий показ відрізняється від навчального уроку?
3. Які критерії якості слід враховувати при оцінюванні відкритого заняття або творчого показу?
4. Як забезпечити активну участь глядачів у процесі творчої презентації?
5. Які педагогічні принципи є визначальними під час організації відкритих форм роботи у мистецькій освіті?

САМОСТІЙНА РОБОТА № 5

Тема 5. Педагогічна етика. Взаємодія з учнями та батьками. Конфліктологія

Мета роботи: сформулювати у здобувачів уявлення про етичні засади педагогічної діяльності викладача мистецької школи, особливості професійної комунікації в системі «викладач — учень — батьки», а також розвинути навички конструктивного розв'язання конфліктних ситуацій у

педагогічному процесі.

Завдання:

1. Написати есе-роздум на тему: «Повага й межі у викладацькій взаємодії: де закінчується авторитет і починається партнерство» Обсяг — до 2 сторінок.

У тексті бажано розкрити:

- сутність педагогічного авторитету;
- принципи етичного спілкування з учнями та батьками;
- межі допустимого впливу викладача;
- значення партнерської взаємодії у розвитку творчої особистості дитини;
- приклади із педагогічної практики або мистецького середовища.

2. Звернути увагу на використання понять: професійна етика, педагогічна культура, емпатія, довіра, конфлікт, медіація, педагогічна тактовність.

Рекомендована література:

1. Байда Л. Ю., Грибальський Я. В., Журбенко О. М. Мистецькі школи: доступне освітнє середовище : посібник. Київ : ВГО НАІУ, 2020. 36 с. URL: <https://mcsc.gov.ua/wp-content/uploads/2023/05/posibnyk-mysteczki-shkoly-dostupne-osvitnye-seredovishhe.pdf>
2. Беявіна Н. Д. Методологія та методика викладання фахових мистецьких дисциплін : підручник / Нац. акад. кер. кадрів культури і мистецтв. Київ : НАКККиМ, 2019. 280 с.
3. Грінченко Т. Д. Методика викладання фахових дисциплін : навч.-метод. посіб. / Вінниц. держ. пед.

ун-т імені Михайла Коцюбинського. Вінниця, 2020. 204 с.

4. Мистецтво та соціальна робота: електрон. навч. посіб. для студентів спец. «Соціальна робота», «Психологія» / упоряд. : Олег Лозинський, Роман Великий; Львів. держ. ун-т безпеки життєдіяльності, Ф-т психології та соціального захисту. Львів : ЛьвДУБЖД, 2025. 316 с. URL: <https://sci.ldubgd.edu.ua/jspui/handle/123456789/15663>
5. Практичні рекомендації щодо роботи з учнями з особливими освітніми потребами в мистецькій школі / уклад. : М. М. Бриль та ін. ; Держ. наук.-метод. центр змісту культурно-мистецької освіти. Київ : ДНМЦЗКМО, 2023. 82 с.

Питання для самоконтролю:

1. Які морально-етичні норми визначають поведінку викладача мистецької школи?
2. Як вибудовується баланс між педагогічним авторитетом і демократичним стилем спілкування?
3. Якими є типові причини конфліктів у навчальному процесі мистецької школи?
4. Охарактеризуйте способи попередження конфліктів в освітньо-творчому середовищі мистецької школи?
5. Які принципи взаємодії з батьками учнів забезпечують ефективність навчально-виховного процесу?
6. Як педагогічна етика впливає на формування

творчої атмосфери в мистецькому колективі?

САМОСТІЙНА РОБОТА № 6

Тема 6. Методика викладання історії мистецтв та інтеграція дисциплін.

Мета роботи: сформувати у здобувачів уміння застосовувати міждисциплінарний підхід у навчанні мистецьких предметів, розвинути навички створення інтегрованих занять, що поєднують історико-теоретичні знання з практичною творчою діяльністю.

Завдання:

1. Підготувати мультимедійну презентацію інтегрованого заняття, що поєднує історію мистецтв з однією із фахових дисциплін (акторська майстерність, сценічна мова, режисура тощо). Обсяг: 7–10 слайдів із короткими поясненнями змісту.

Презентація має містити:

- тему заняття та мету;
- короткий опис інтеграційної технології (що саме і яким чином поєднано з обраних дисциплін);
- ілюстративний матеріал (зображення, аудіо/відеофрагменти, приклади творів мистецтва);
- методи і прийоми навчання;
- очікувані результати навчання для учнів.

Рекомендації до виконання: У презентації слід відобразити логіку інтеграції змісту обраних навчальних дисциплін: як історичні події, художні стилі або постаті впливають на формування

практичних умінь у фаховій сфері. Наприклад, поєднання теми «Бароко в європейському мистецтві» з практичним вивченням пластики і сценічного жесту в акторській школі XVII ст.

Рекомендована література:

1. Гилюк А. В. Використання інноваційних технологій в навчанні мистецьких дисциплін // *Altitudo mundi spiritualis. Духовність у сучасному світі: просвітницько-культурологічний підхід: зб. матеріалів I Міжнар. наук.-практ. конф. (17-18 квіт. 2024 р.) / М-во освіти і науки України, Нац. акад. пед. наук України [та ін.]. Кременець, 2024. С. 184-188.*
2. Кушнір О. Навчальна дисципліна «Бесіди про мистецтво» початкової мистецької освіти як важлива складова естетичного виховання учнів дитячих шкіл мистецтв // *Естетичне виховання дітей та молоді: синергія культури і освіти : матеріали VI Міжнар. наук.-практ. семінару / Дрогобиц. держ. пед ун-т ім. Івана Франка. Дрогобич, 2020. С. 58–60.*
3. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва : теорія і методика викладання мистецьких дисциплін. Київ : Освіта України, 2010. 274 с.
4. Турчин Т. М. Методика навчання освітньої галузі «Мистецтво» : навч.-метод. посіб. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2021. 281 с.

Питання для самоконтролю:

1. У чому полягає педагогічна цінність інтегрованого підходу в мистецькій освіті?

2. Які методи сприяють ефективному поєднанню історико-теоретичних знань і творчої практики?
3. Як під час заняття забезпечити баланс між інформаційним і практичним компонентами?
4. Які цифрові ресурси можна використати для створення інтегрованих занять з історії мистецтв?

САМОСТІЙНА РОБОТА № 7

Тема 7. Методика викладання акторської майстерності, сценічної мови та сценічного руху

Мета роботи: розвинути у здобувачів уміння добирати й методично обґрунтовувати вправи з акторських дисциплін, формувати навички педагогічного аналізу навчальної діяльності у сфері сценічного мистецтва.

Завдання:

1. Створити методичну картку вправи з однієї з обраних дисциплін (акторська майстерність, сценічна мова або сценічний рух).

У картці необхідно зазначити такі елементи:

- Назва вправи;
- Мета (що формує — увагу, уяву, емоційну виразність, дикцію, пластичність, партнерську взаємодію тощо);
- Матеріали або умови проведення;
- Хід виконання вправи (етапи, послідовність дій, тривалість);
- Методичні рекомендації (роль викладача, способи мотивації, прийоми корекції);
- Варіанти адаптації (для різного віку, рівня

підготовки, групової або індивідуальної форми роботи).

Приклад (скорочено):

Назва: «Дзеркало»

Дисципліна: Сценічний рух

Мета: Розвиток концентрації уваги, партнерської злагоженості, відчуття ритму та синхронності рухів.

Хід вправи: Учні працюють у парах. Один виконує рухи довільного характеру, другий «віддзеркалює» їх із максимальною точністю. Через певний час ролі змінюються.

Адаптація: Для старших учнів можна ускладнити завдання — додати елементи емоційної імпровізації або роботу з музичним супроводом.

Рекомендована література:

1. Барнич М. М. Майстерність актора: техніка "обману" : навч. посіб. з майстерності актора : (лекції та практ. заняття) / Київ. нац. ун-т культури і мистецтв, Ін-т кіно і телебачення, Каф. журналістики, дикторів та ведучих телепрограм. 2-ге вид., випр. та допов. Київ : Ліра-К, 2016. 303 с.
2. Грицан Н. В. Техніка сценічного мовлення : навч.-метод. посіб. / Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника». 2-ге вид., перероб. і допов. Івано-Франківськ : Симфонія форте, 2020. 286 с.
3. Дорош М. І., Горчанюк В. А. Розвиток сили та швидко-силових якостей засобами спортивних ігор : конспект лекцій з дисципліни «Фізичне виховання» / Укр. держ. ун-т залізничного транспорту, Навч.-наук. центр гуманітарної освіти,

Каф. фізичного виховання та спорту. Харків :
УкрДУЗТ, 2016. 26 с.

4. Опанасюк В. А. Пластичне виховання : навч.-метод. посіб. Рівне : РДІК, 1997. 115 с.
5. Паві П. Словник театру / Львів. нац. ун-т ім. І. Франка, Ф-т культури і мистецтв. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2006. 639 с.

Питання для самоконтролю:

1. Які психофізичні процеси формуються під час занять з акторської майстерності, сценічної мови та руху?
2. У чому полягає педагогічна специфіка навчання сценічному мистецтву в мистецькій школі?
3. Які вимоги висуваються до побудови ефективної акторської вправи?
4. Як адаптувати складні творчі завдання до вікових можливостей учнів?
5. Яку роль відіграє рефлексія у процесі виконання акторських вправ?

САМОСТІЙНА РОБОТА № 8

Тема 8. Розробка та проведення лекційного заняття з історії мистецтв.

Тема 9. Розробка та проведення практичного заняття з обраної фахової дисципліни (майстерність актора / сценічна мова / сценічний рух)

Мета роботи: сформувати у здобувачів уміння проектувати, методично обґрунтовувати та презентувати навчальні заняття різних типів у системі мистецької освіти, з урахуванням їхньої

структури, логіки, змістового наповнення, методів і форм роботи.

Завдання:

1. Підготувати мініпроект, що включає:
 - методичний конспект фрагмента заняття (15–20 хв),
 - візуальний або мультимедійний супровід (презентація, відео, інтерактивні матеріали тощо),
 - опис мети, структури, методів навчання та очікуваних результатів.

Варіанти виконання завдання:

- для Теми 8 — розробка лекційного заняття з історії мистецтв (з елементами інтерактиву, візуалізації, міждисциплінарних зв'язків);
- для Теми 9 — розробка практичного заняття з фахової дисципліни (акторська майстерність, сценічна мова або рух), орієнтованого на розвиток конкретних професійних умінь.

Форма звіту:

- текстовий конспект (до 3 сторінок);
- мультимедійна підтримка (у вигляді презентації обсягом 7–10 слайдів або в іншому форматі за домовленістю з викладачем);
- коротка усна демонстрація або захист проекту.

Рекомендації до виконання:

Під час підготовки мініпроекту доцільно дотримуватись принципів:

- педагогічної доцільності змісту й методів;
- інтеграції теорії та практики;
- активної участі учнів у навчальному процесі;
- використання засобів емоційного, візуального та

комунікативного впливу.

Рекомендована література:

1. Барнич М. М. Майстерність актора: техніка "обману" : навч. посіб. з майстерності актора : (лекції та практ. заняття) / Київ. нац. ун-т культури і мистецтв, Ін-т кіно і телебачення, Каф. журналістики, дикторів та ведучих телепрограм. 2-ге вид., випр. та допов. Київ : Ліра-К, 2016. 303 с.
2. Белявіна Н. Д. Методологія та методика викладання фахових мистецьких дисциплін : підручник / Нац. акад. кер. кадрів культури і мистецтв. Київ : НАКККиМ, 2019. 280 с.
3. Гилюк А. В. Використання інноваційних технологій в навчанні мистецьких дисциплін // *Altitudo mundi spiritualis. Духовність у сучасному світі: просвітницько-культурологічний підхід: зб. матеріалів I Міжнар. наук.-практ. конф. (17-18 квіт. 2024 р.)* / М-во освіти і науки України, Нац. акад. пед. наук України [та ін.]. Кременець, 2024. С. 184-188.
4. Грицан Н. В. Техніка сценічного мовлення : навч.-метод. посіб. / Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника». 2-ге вид., перероб. і допов. Івано-Франківськ : Симфонія форте, 2020. 286 с.
5. Грінченко Т. Д. Методика викладання фахових дисциплін : навч.-метод. посіб. / Вінниц. держ. пед. ун-т імені Михайла Коцюбинського. Вінниця, 2020. 204 с.
6. Дорош М. І., Горчанюк В. А. Розвиток сили та швидкісно-силових якостей засобами спортивних

- ігор : конспект лекцій з дисципліни «Фізичне виховання» / Укр. держ. ун-т залізничного транспорту, Навч.-наук. центр гуманітарної освіти, Каф. фізичного виховання та спорту. Харків : УкрДУЗТ, 2016. 26 с.
7. Кушнір О. Навчальна дисципліна «Бесіди про мистецтво» початкової мистецької освіти як важлива складова естетичного виховання учнів дитячих шкіл мистецтв // Естетичне виховання дітей та молоді: синергія культури і освіти: матеріали VI Міжнар. наук.-практ. семінару / Дрогобиц. держ. пед ун-т ім. Івана Франка. Дрогобич, 2020. С. 58–60.
 8. Мистецька освіта онлайн : метод. рек. та довідкові матеріали / уклад. : Новосьолова І. В., Козирєва А. А., Шостак С. Г. ; Упр. культури і туризму Донецьк. облдержадмін., Донецьк. обл. навч.-метод. центр культури. Краматорськ, 2021. 30 с.
 9. Опанасюк В. А. Пластичне виховання : навч.-метод. посіб. Рівне : РДІК, 1997. 115 с.
 10. Паві П. Словник театру / Львів. нац. ун-т ім. І. Франка, Ф-т культури і мистецтв. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2006. 639 с.
 11. Практичні рекомендації щодо роботи з учнями з особливими освітніми потребами в мистецькій школі / уклад. : М. М. Бриль та ін.; Держ. наук.-метод. центр змісту культурно-мистецької освіти. Київ : ДНМЦЗКМО, 2023. 82 с.
 12. Щодо освітнього процесу в мистецьких школах в умовах воєнного стану // Міністерство культури та

стратегічних комунікацій України : сайт. 2022. 31 берез. URL: <https://mcsc.gov.ua/news/shchodo-osvitnoho-protsesu-v-mystetskykh-shkolakh-v-umovakh-voiennoho-stanu/>

Питання для самоконтролю:

1. Які етапи включає підготовка лекційного або практичного заняття у мистецькій школі?
2. Як визначити дидактичну мету та очікувані результати заняття?
3. Які методи навчання найефективніші для лекційних та/або практичних форм роботи в мистецькій освіті?
4. Як забезпечити мотиваційний і творчий компонент у структурі заняття?
5. Яким чином поєднати навчальний зміст із художньо-естетичним розвитком учнів?

3.2 Вимоги до оформлення самостійного навчально-дослідного завдання (СНДЗ)

Структура СНДЗ містить такі елементи:

- титульна сторінка
- основна частина
- список використаних джерел (за необхідності)
- додатки (за необхідності).

Вимоги до оформлення СНДЗ:

- ❖ текст роботи має бути надруковано з одного боку аркуша (формат А-4) стандартним 14 шрифтом Times New Roman;
- ❖ назви розділів краще набирати 14-м шрифтом (усі великі напівжирні), а пункти і підпункти виділяти напівжирним курсивом;
- ❖ міжрядковий інтервал – 1,5;
- ❖ відступ в абзацах – 1,25 см;
- ❖ текст СНДЗ необхідно друкувати, залишаючи береги таких розмірів: лівий – 20 мм, правий – 15 мм, верхній – 20 мм, нижній – 20 мм;
- ❖ нумерація сторінок зверху посередині;
- ❖ обсяг СНДЗ – 1-6 сторінок.

Ілюстративний матеріал – малюнки, графіки, схеми тощо слід розміщувати безпосереднього після першого посилання на нього в тексті. Якщо графік, схема, таблиця не поміщається на сторінці, де є посилання, їх подають на наступній сторінці. На кожний ілюстративний матеріал мають бути посилання в

тексті.

Оцінка за СНДЗ виставляється викладачем одразу після перевірки завдання та доводиться до відома здобувача. При цьому враховується рівень відповідності роботи навчальним вимогам, її методична якість та оформлення.

3.3 Критерії оцінювання самостійного навчально-дослідного завдання

Відповідність темі та меті завдання – наскільки зміст розкриває обрану тему й відповідає навчальній меті.

Логічність і структура – чітке викладення матеріалу, послідовність та зв'язність думок.

Методична коректність – правильність застосування понять, методів і прийомів, відповідність педагогічним вимогам.

Оригінальність та аналітичність – самостійність виконання, наявність власних прикладів, аналізу та висновків.

Оформлення – дотримання вимог до обсягу, стилю, грамотності та охайності роботи.

Рівні оцінювання:

Високий рівень – завдання виконано повністю, відповідає темі, має чітку структуру, методично коректне, охайно оформлене.

Достатній рівень – завдання виконане, але містить окремі структурні чи методичні недоліки, не всі вимоги дотримано.

Низький рівень – завдання виконано частково, поверхово або з істотними помилками.

3.4 Вимоги до оформлення есе

Есе – це невеликий за обсягом прозовий твір, у якому здобувач вільно викладає власні думки, міркування й аргументи щодо певної проблеми або теми. На відміну від реферату, що переважно має інформаційно-аналітичний характер, есе передбачає більш виражену суб'єктивність, індивідуальність авторського стилю, а також наявність особистої позиції. У ньому важливими є не лише знання матеріалу, а й уміння критично мислити, робити висновки та пропонувати власні ідеї. Підготовка та написання есе сприяє розвитку цілого комплексу академічних і професійних навичок здобувачів освіти, зокрема: уміння працювати з джерелами, відбирати головне, виявляти проблематику; оцінювати різні погляди, виявляти суперечності, робити обґрунтовані висновки; чітко формулювання власної позиції та підтвердження її фактами, прикладами, науковими даними; розвитку навичок письмового мовлення у науково-публіцистичному стилі; пошуку оригінальних ідей, асоціацій, прикладів; дотримання норм цитування, унікальності тексту, уникнення плагіату. Таким чином, есе є не лише навчальним завданням, а й інструментом формування професійних компетентностей, необхідних для майбутньої наукової, педагогічної та творчої діяльності.

У процесі роботи над есе можна виділити чотири етапи:

Початковий етап – підготовка та планування

- Вибір теми есе відповідно до завдань курсу або власних інтересів.

- Визначення мети та основних ідей, які будуть висвітлені.

- Пошук і опрацювання необхідних джерел, складання списку літератури.

- Структурування матеріалу та розробка плану роботи.

Основний етап – написання тексту

- Виклад ключових аргументів і міркувань у логічній послідовності.

- Аналіз джерел, порівняння різних думок, обґрунтування власної позиції.

- Включення прикладів, фактів та висновків, що підтверджують думку автора.

Заключний етап – редагування та оформлення

- Перевірка тексту на логічність, послідовність і ясність викладу.

- Виправлення стилістичних, граматичних та пунктуаційних помилок.

- Оформлення відповідно до вимог (шрифт, поля, міжрядковий інтервал, титульна сторінка, список джерел).

Етап захисту або презентації

- Надання есе в гугл класі

— Коротка аргументована презентація основних висновків, обґрунтування власної позиції.

— Можливість отримати зворотний зв'язок та внести коригування у разі зауважень викладача.

3.5 Обсяг, структура, зміст, мова та оригінальність есе

❖ Обсяг: 2–4 сторінки друкованого тексту (5–7 тис. знаків).

❖ Шрифт і форматування: Times New Roman, 14 кегль, міжрядковий інтервал – 1,5; поля – по 2 см з усіх боків.

❖ Структура:

- титульна сторінка (назва закладу, дисципліна, тема есе, ПІБ здобувача, курс, рік);

- вступ (актуальність проблеми, мета есе, визначення питання);

- основна частина (аргументи, приклади, аналіз, власні міркування);

- висновки (узагальнення, підсумок, авторська позиція);

- список використаних джерел (за наявності).

❖ Зміст: відповідність темі, логічність викладу, аргументованість висновків, наявність власних суджень.

❖ Мова та стиль: грамотність, чіткість, науково-публіцистичний стиль із дотриманням академічної культури.

❖ Оригінальність: унікальність тексту, допустимий рівень запозичень – не більше 20%.

3.6 Критерії оцінювання есе

Кожне есе оцінюється на основі аналізу сукупності таких показників:

Відповідність темі та меті завдання – наскільки зміст есе відповідає поставленій темі, розкриває основну проблему та досягає навчальної мети.

Логічність і структура викладу – чітка організація тексту, послідовність викладу думок, наявність вступу, основної частини та висновків.

Аргументація та власна позиція – здатність обґрунтувати власну думку, аналізувати різні підходи та наводити приклади.

Грамотність і стиль – відповідність науково-публіцистичному стилю, правильність мови, орфографія та пунктуація.

Оригінальність та критичне мислення – самостійність виконання, унікальність викладу, прояв творчого та аналітичного підходу.

Оформлення – дотримання технічних вимог (шрифт, міжрядковий інтервал, поля, титульна сторінка, список джерел).

Примітка: есе, яке є копією матеріалів з Інтернету, інших джерел або створене повністю за допомогою штучного інтелекту без власного аналізу, міркувань та аргументації, **не зараховується.**

Розділ 4. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ПІДСУМКОВОГО ТЕСТУВАННЯ:

1. Що таке професійний стандарт викладача мистецької школи?
2. Які психолого-педагогічні якості важливі для роботи з учнями мистецьких дисциплін?
3. Які основні структурні етапи уроку в мистецькій школі?
4. Що таке тайм-менеджмент викладача і як його застосовувати у мистецькому навчанні?
5. Які методи використовуються у викладанні акторської майстерності?
6. Які вправи є базовими для розвитку сценічної мови та дихання?
7. У чому полягає специфіка викладання сценічної пластики дітям різного віку?
8. Як інтегрувати історію мистецтв з фаховими дисциплінами?
9. Які сучасні освітні технології можна застосовувати на уроках мистецтва?
10. Які цифрові інструменти ефективні для візуалізації та взаємодії з учнями?
11. Які форми оцінювання навчальних результатів учнів мистецької школи є найбільш доречними?
12. У чому полягають основи педагогічної етики у взаємодії з учнями та батьками?
13. Як попереджувати й вирішувати конфлікти в навчальному процесі?
14. Які вимоги до проведення відкритого заняття або творчого показу?

15. Як розробити та провести фрагмент заняття з фахової дисципліни?
16. Які методи й прийоми слід обирати з урахуванням вікових особливостей учнів?
17. Як оформити методичну картку або конспект фрагмента заняття?
18. Які критерії оцінювання практичних завдань у курсі?
19. Якими є можливості визнання результатів неформальної освіти?
20. Які ключові виклики постають перед сучасним викладачем мистецької школи?

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Байда Л. Ю., Грибальський Я. В., Журбенко О. М. Мистецькі школи: доступне освітнє середовище : посібник. Київ : ВГО НАІУ, 2020. 36 с. URL: <https://mcsc.gov.ua/wp-content/uploads/2023/05/posibnyk-mysteczki-shkoly-dostupne-osvitnye-seredovyshe.pdf>
2. Барнич М. М. Майстерність актора: техніка "обману" : навч. посіб. з майстерності актора : (лекції та практ. заняття) / Київ. нац. ун-т культури і мистецтв, Ін-т кіно і телебачення, Каф. журналістики, дикторів та ведучих телепрограм. 2 е вид., випр. та допов. Київ : Ліра-К, 2016. 303 с.
3. Белявіна Н. Д. Методологія та методика викладання фахових мистецьких дисциплін : підручник / Нац. акад. кер. кадрів культури і мистецтв. Київ : НАКККиМ, 2019. 280 с.
4. Гилюк А. В. Використання інноваційних технологій в навчанні мистецьких дисциплін // *Altitudo mundi spiritualis. Духовність у сучасному світі: просвітницько-культурологічний підхід: зб. матеріалів І Міжнар. наук.-практ. конф. (17-18 квіт. 2024 р.)* / М-во освіти і науки України, Нац. акад. пед. наук України [та ін.]. Кременець, 2024. С. 184-188.
5. Грицан Н. В. Техніка сценічного мовлення : навч.-метод. посіб. / Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника». 2-ге вид., перероб. і допов. Івано-Франківськ : Симфонія форте, 2020. 286 с.

6. Грінченко Т. Д. Методика викладання фахових дисциплін : навч.-метод. посіб. / Вінниц. держ. пед. ун-т імені Михайла Коцюбинського. Вінниця, 2020. 204 с.
7. Дорош М. І., Горчанюк В. А. Розвиток сили та швидкісно-силових якостей засобами спортивних ігор : конспект лекцій з дисципліни «Фізичне виховання» / Укр. держ. ун-т залізничного транспорту, Навч.-наук. центр гуманітарної освіти, Каф. фізичного виховання та спорту. Харків : УкрДУЗТ, 2016. 26 с.
8. Кушнір О. Навчальна дисципліна «Бесіди про мистецтво» початкової мистецької освіти як важлива складова естетичного виховання учнів дитячих шкіл мистецтв // Естетичне виховання дітей та молоді: синергія культури і освіти: матеріали VI Міжнар. наук.-практ. семінару / Дрогобиц. держ. пед ун-т ім. Івана Франка. Дрогобич, 2020. С. 58–60.
9. Левіт Д. Режисура дозвілля у закладах освіти: навч.-метод. посіб. / Київ. столич. ун-т ім. Бориса Грінченка, Ф-т муз. мистецтва і хореографії, Каф. акад. та естрад. вокалу. Київ : Лопатіна О. О. [вид.], 2024. 139 с.
10. Мистецтво та соціальна робота: електрон. навч. посіб. для студентів спец. «Соціальна робота», «Психологія» / упоряд.: Олег Лозинський, Роман Великий ; Львів. держ. ун-т безпеки життєдіяльності, Ф-т психології та соціального захисту. Львів : ЛьвДУБЖД, 2025. 316 с. URL: <https://sci.ldubgd.edu.ua/jspui/handle/123456789/15663>

11. Мистецька освіта онлайн : метод. рек. та довідкові матеріали / уклад. : Новосьолова І. В., Козирєва А. А., Шостак С. Г. ; Упр. культури і туризму Донецьк. облдержадмін., Донецьк. обл. навч.-метод. центр культури. Краматорськ, 2021. 30 с.
12. Мистецькі коледжі: доступне освітнє середовище : метод. посіб. / Л. Ю. Байда та ін. ; М-во культури та інформ. політики України, Держ. агентство України з питань мистецтв та мистецької освіти, ВГО «Нац. Асамблея людей з інвалідністю України». Київ, 2021. 48 с. URL: https://naiu.org.ua/wp-content/uploads/2021/11/2021_ArtCollegesUD.pdf
13. Опанасюк В. А. Пластичне виховання : навч.-метод. посіб. Рівне : РДІК, 1997. 115 с.
14. Паві П. Словник театру / Львів. нац. ун-т ім. І. Франка, Ф-т культури і мистецтв. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2006. 639 с.
15. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва : теорія і методика викладання мистецьких дисциплін. Київ : Освіта України, 2010. 274 с.
16. Практичні рекомендації щодо роботи з учнями з особливими освітніми потребами в мистецькій школі / уклад. : М. М. Бриль та ін. ; Держ. наук.-метод. центр змісту культурно-мистецької освіти. Київ : ДНМЦЗКМО, 2023. 82 с.
17. Про затвердження зразків документації для початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів (шкіл естетичного виховання) : наказ М-ва культури і туризму України від 18 лип. 2006 р.

- № 571/0/16-06. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0571655-06#Text>
18. Про затвердження Методичних рекомендацій з розроблення освітніх програм для мистецьких шкіл : наказ М-ва культури України від 16 лип. 2018 р. № 633. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0633734-18/print/>
19. Про затвердження Положення про мистецьку школу: наказ М-ва культури України від 09 серп. 2018 р. № 686. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1004-18#Text>
20. Про затвердження професійного стандарту «Викладач мистецької школи (за видами навчальних дисциплін)» : наказ М-ва економіки України від 4 трав. 2022 р. № 1110-22. URL:
https://www.dnmczkmo.org.ua/wp-content/uploads/2022/05/04.05.2022-nakaz_1110.pdf
21. Турчин Т. М. Методика навчання освітньої галузі «Мистецтво» : навч.-метод. посіб. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2021. 281 с.
22. Щодо освітнього процесу в мистецьких школах в умовах воєнного стану // Міністерство культури та стратегічних комунікацій України : сайт. 2022. 31 берез. URL: <https://mcsc.gov.ua/news/shchodo-osvitnoho-protsesu-v-mystetskykh-shkolakh-v-umovakh-voiennoho-stanu/>

23. ДОДАТКИ

ДОДАТОК 1

ЗРАЗОК ПЛАН-КОНСПЕКТ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ

Дисципліна	Акторське мистецтво
Тема	Розвиток сценічної пластики та виразності через імпровізаційні вправи
Тривалість	45 хв
Мета заняття	Розвиток акторської уяви та імпровізаційних здібностей.
Завдання заняття	1. Вправи на імпровізацію у парі та групі. 2. Розвиток креативного мислення та самостійного прийняття рішень на сцені.
Обладнання та матеріали	простір для руху (зала або сцена), реквізит: стільці, предмети для імпровізації
Хід заняття	
Вступна частина (5–10 хв)	Привітання, ознайомлення зі змістом заняття. Коротка теоретична довідка про значення пластики у сценічному мистецтві. Легка розминка для тіла та голосу
Основна частина (30 хв)	Вправи на розкриття пластики: розтяжка, робота з центром тяжіння, відчуття простору. Імпровізаційні вправи у парі: передача емоцій через рухи без слів, взаємодія з партнером. Групові вправи: створення коротких сценічних образів, використання реквізиту для імпровізації. Вправи на координацію та виразність: повторення рухів у різному темпі, акцентування на емоційній інтонації.

Заключна частина (5 хв)	Обговорення результатів роботи: що вдалося, що потребує удосконалення. Рефлексія: здобувачі діляться враженнями від виконаних вправ. Рекомендації для самостійної практики.
Методи та прийоми навчання:	Демонстрація та наслідування; імпровізація та рольові ігри; парна та групова взаємодія; творчі завдання на розвиток виразності.
Очікувані результати:	Учень вміє виконувати пластичні вправи для розвитку сценічного тіла. Учень може передавати емоційний стан персонажа через рухи й міміку. Учні демонструють здатність до творчої імпровізації та взаємодії з партнерами.
Примітки:	Під час вправ забезпечити безпеку рухів і комфортний простір; викладач надає індивідуальні рекомендації щодо вдосконалення пластики.

ДОДАТОК 2

Приклади оформлення списку використаних джерел, відповідно до ДСТУ8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні вимоги та правила складання»	
<i>Характеристика джерела</i>	<i>Приклади оформлення</i>
Книги: Один автор	1. Кабачинський М. І. Історія кордонів та прикордонних військ України: монографія. Хмельницький, 2000. 216 с. 2. Бочков В. А. Кордони України: історична ретроспектива та сучасний стан / за ред. М. П. Попова. Київ: Основи, 1994. 168 с.
Два автори і більше	1. Тимченко С. М., Бостан С. К. Актуальні проблеми теорії держави та права. Ч. 1. Актуальні проблеми теорії держави: навч. посіб. Київ, 2008. 288 с. 2. Буткевич В. Г., Мицик В. В., Задорожній О. В. Міжнародне право. Основи теорії: підручник / за ред. В. Г. Буткевича. Київ: Либідь, 2002. 608 с. 3. Теоретичні основи інформаційно-аналітичного забезпечення процесів охорони державного кордону (у контексті завдань національної безпеки України у прикордонній сфері): монографія / В. А. Кириленко, В. П. Городнов, М. М. Литвин, Д. В. Іщенко. Хмельницький: НАДПСУ, 2009. 472 с. 4. Країнознавство: підручник / В. П. Крижанівський та ін. / за ред. М. С. Дорошка. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ: Знання, 2012. 439 с. 16 с.
Багатотомний документ	1. Конституційне право України. Академічний курс: підручник: у 2 т. / за ред. акад. НАН України Ю. С. Шемшученка. Київ: Юрид. думка. 2008. Т. 2. 800 с.
Словники	1. Криворучко О. Ю. Сучасна архітектура: термінол. слов. / Нац. ун-т «Львів. політехніка». Львів, 2008. 87 с.
Статті	1. Березенко В. В. Законодавче регулювання захисту та охорони державного кордону України:

	універсалізація норм міжнародного і національного права. Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України. 2016. № 7. С. 86–92. 2. Березенко В. В. Проблеми концептуального визначення кордону та інших суміжних понять у науці конституційного права. Юридична Україна. 2016. № 3–4. С. 39–44.
Матеріали конференцій	1. Березенко В. В. Конституційно-правовий статус державного кордону України. Правові реформи в Україні: реалії сьогодення: тези доп. VII Всеукр. наук.-теорет. конф., присвяч. Дню юриста України (Київ, 29 жовт. 2015 р.). Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2015. С. 63–65. 2. Павленок В. М. Національна стратегія охорони державного кордону України та проблеми її забезпечення в сучасних умовах // Європейська інтеграція України: сучасний стан та перспективи розвитку: матеріали підсумкової наук.-теорет. конф. (Київ, 22 квіт. 2016 р.). Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2016. С. 18–20.
Електронні видання	Ананьїн О. В. Прикордонна безпека України в сучасних умовах. URL: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Gileya/2011_SV/GileyasP4_doc.pdf.
Методичні рекомендації	1.. Приходько Ю. П. Призначення судових експертиз під час розслідування неправдивого повідомлення про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності: метод. рек. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2016. 42 с.
Законодавчі та нормативно-правові акти	1. Конституція України: Закон від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. Верховна Рада України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80. 2. Про видавничу справу: Закон України за станом на 20 берез. 2004 р. / Верховна Рада України. Київ: Парлам. вид-во, 2004. 17. 3. Медична статистика: зб. нормат. док. /

	упоряд. та голов. ред. В. М. Заболотько. Київ: МНІАЦ мед. статистики: Медінформ, 2006. 459 с.
Газети	1. Вісник прокуратури. Київ, 2011. Вип. 4. 128 с. 12 січ.
Патенти	1. Спосіб лікування синдрому дефіцитиуваги та гіперактивності у дітей: пат.76509 Україна. № 2004042416; заявл. 01.04.2004; опубл. 01.08.2006, Бюл. № 8 (кн. 1). 120 с.
Дисертації	1. Петров П. П. Активність молодих зірок сонячної маси: дис д-ра фіз.-мат. наук: 01.03.02. Київ, 2005. 276 с. 2. Цимбалістий Т.О. Конституційно-правовий статус державного кордону України: дис. ... канд. юрид. наук: 20.02.03. Хмельницький, 1998. 200 с.
Автореферати дисертацій	Новосад І. Я. Технологічне забезпечення виготовлення секцій робочих органів гнучких гвинтових конвеєрів: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. техн. наук: спец. 05.02.08 «Технологія машинобудування». Тернопіль, 2007. 20 с.
Архівні документи	Матеріали Ради Народних Комісарів Української Народної Республіки // ЦДАВО України (Центр. держ. архів вищ. органів влади та упр. України). Ф. 1061. Оп. 1. Спр. 8–12. Копія; Ф. 1063. Оп. 3. Спр. 1–3.
Стандарти	1. ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. Київ, 2010. 16 с. (Інформація та документація).
Каталоги	1. Пам'ятки історії та мистецтва Львівської області: каталог-довідник / авт.-упоряд. М. Зобків та ін. Львів: Новий час, 2003. 160 с. 2. Університетська книга: осінь, 2003: каталог. Суми: Унів. кн., 2003. 11 с.
Примітки. 1. Відповідно до ДСТУ 3582:2013 «Бібліографічний опис скорочення слів і словосполучень українською мовою», якщо вид видання містить одне слово (наприклад: монографія, то слід писати його повністю, а якщо два і більше, то	

необхідно ці слова скорочувати, наприклад: навч.посіб., метод. рек., наук.-практ. посіб. та ін.).

2. При складанні бібліографічного опису необхідно використовувати скорочення, подані в ДСТУ 3582:2013 «Бібліографічний опис скорочення слів і словосполучень українською мовою» та ГОСТ Р 7.0.12–2011 «Библиографическая запись. Сокращение слов и словосочетаний на русском языке».

ДОДАТОК 3

ПЕРЕЛІК ДОКУМЕНТАЦІЇ ДЛЯ ПОЧАТКОВИХ СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ МИСТЕЦЬКИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ (ШКІЛ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ)

- Ф-1 Заява про вступ до закладу та зобов'язання
- Ф-1А Договір про надання платних послуг та зобов'язання
- Ф-2 Книга реєстрації заяв про вступ та результатів вступних іспитів
- Ф-3 Журнал індивідуальних уроків та групових уроків з предметів "Колективне музичення", "Постановка спектаклів", "Постановка обрядів"
- Ф-4 Журнал групових уроків
- Ф-5 Додаток до журналу
- Ф-6 Загальний журнал обліку успішності учнів
- Ф-7 Індивідуальний план учня
- Ф-8 Робочий план з групових предметів
- Ф-9 Табелі успішності
- Ф-10 Академічна довідка
- Ф-11 Розклад уроків
- Ф-12 Рапорт на заміну
- Ф-13 Заява на зміну педагогічного навантаження
- Ф-14 Книга обліку педагогічного навантаження
- Ф-15 Табелі на заробітну плату педагогічним працівникам
- Ф-16 Розрахунок годин
- Ф-16А Розрахунок годин для художньої школи (художнього відділення)
- Ф-17 Тарифікаційний список педагогічних працівників
- Ф-18 Книга протоколів контрольних заходів для музичної школи (музичного відділення)
- Ф-18А Книга протоколів контрольних заходів для художньої, хореографічної, театральної, циркової школи (відповідних відділень)
- Ф-19 Книга протоколів випускних іспитів для музичної школи (музичного відділення)

Ф-19А Книга протоколів випускних іспитів для художньої, хореографічної, театральної, циркової школи (відповідних відділень)

Ф-20 Екзаменаційний лист

Ф-21 Книга обліку видачі свідоцтв про позашкільну освіту

Ф-22 Книга протоколів засідань відділу (відділення)

Ф-23 Книга протоколів засідань педагогічної ради

Ф-24 Книга реєстрації наказів

Ф-25 Заява та розписка

Ф-26 Книга обліку вхідного листування

Ф-27 Книга обліку вихідного листування

Посилання на зразки

ТЕЗАУРУС

АКТОРСЬКЕ МИСТЕЦТВО – професійна діяльність актора, що включає володіння технікою сценічної мови, пластики, емоційної виразності та взаємодії з партнерами.

АСЕРТИВНІСТЬ – впевнена, але неконфліктна поведінка, заснована на повазі до себе й до інших.

ВІРТУАЛЬНА РЕАЛЬНІСТЬ (VR) – технологія занурення у змодельоване середовище для навчальних симуляцій.

ГЕЙМІФІКАЦІЯ – використання ігрових механік у навчальному процесі (бейджі, бали, рейтинги).

ДОМІНУВАННЯ – стиль поведінки, при якому одна сторона нав'язує свою позицію іншій.

ДЕСТРУКТИВНИЙ КОНФЛІКТ – протистояння, що призводить до руйнування стосунків, втрати мотивації, погіршення клімату.

ЕЛЕКТРОННЕ НАВЧАННЯ (E-LEARNING) – здобуття знань і навичок за допомогою цифрових ресурсів та онлайн-платформ.

ЕМПАТІЯ – здатність розуміти й співпереживати емоціям іншої людини, ключовий інструмент запобігання конфліктам.

ЕМОЦІЙНО-ОБРАЗНЕ ВИРАЖЕННЯ – здатність актора передавати емоції та характери персонажів через мову, рух і міміку.

ЕМОЦІЙНИЙ КОНФЛІКТ – зіткнення, що базується на образах, недовірі, емоційних реакціях.

ЗДОБУВАЧ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ – особа, яка

проходить навчання у мистецькій школі та набуває фахових компетентностей у сценічному мистецтві.

ЗМІШАНЕ НАВЧАННЯ (BLENDED LEARNING) – поєднання традиційних занять і цифрових інструментів.

ЗВОРОТНИЙ ЗВ'ЯЗОК – відкрите і коректне висловлення власної позиції, що допомагає попередити чи врегулювати непорозуміння.

ЗВОРОТНИЙ ЗВ'ЯЗОК У НАВЧАННІ – процес оцінювання прогресу здобувачів, обговорення помилок, рекомендацій та підтримки самостійного розвитку та творчого мислення.

ІНТЕГРАЦІЯ ДИСЦИПЛІН – поєднання знань та умінь з різних видів мистецтва для створення комплексного розуміння сценічного процесу.

ІНТЕРАКТИВНІ ДОШКИ – цифрові екрани, що дозволяють викладачу й учням спільно працювати з візуальним матеріалом.

КІБЕРБЕЗПЕКА В ОСВІТІ – захист особистих даних, акаунтів та інформації учасників освітнього процесу.

КОМПРОМІС – взаємні поступки сторін для досягнення згоди.

КОНФЛІКТ – зіткнення протилежних інтересів, поглядів, позицій між учасниками освітнього процесу.

КОНФЛІКТ ІНТЕРЕСІВ – розбіжність у потребах та прагненнях сторін (наприклад, вимоги викладача vs. бажання учня чи очікування батьків).

КОНФЛІКТ ЦІННОСТЕЙ – протиріччя у світогляді, виховних установках, пріоритетах сторін.

КОНФЛІКТОЛОГІЯ У ВЗАЄМОДІЇ «ВИКЛАДАЧ –

УЧЕНЬ – БАТЬКИ» – наука та практика дослідження й врегулювання суперечностей у трикутнику освітньої взаємодії.

КОНСТРУКТИВНИЙ КОНФЛІКТ – зіткнення, яке стимулює розвиток, веде до кращого розуміння, нових рішень.

МАЙСТЕРНІСТЬ ВИКЛАДАЧА – здатність організувати навчальний процес, підтримувати дисципліну, залучати здобувачів, регулювати емоційний та навчальний ритм.

МЕДІАЦІЯ – метод врегулювання конфліктів через нейтрального посередника.

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ – система принципів, методів і прийомів організації навчального процесу, спрямованих на формування знань, умінь і навичок у здобувачів.

МОБІЛЬНЕ НАВЧАННЯ (M-LEARNING) – використання мобільних пристроїв (смартфонів, планшетів) для освітніх цілей.

МУЛЬТИМЕДІЙНИЙ КОНТЕНТ – навчальні матеріали, що поєднують текст, зображення, відео, звук та анімацію.

НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС У МИСТЕЦЬКІЙ ШКОЛІ – цілеспрямована організація освітньої діяльності, що включає лекції, практичні заняття, майстер-класи, індивідуальні та групові вправи, репетиції, сценічні постановки; формування теоретичних знань та практичних умінь; застосування методик активного навчання; оцінювання результатів через контрольні роботи, захист практичних завдань та участь у творчих

подіях.

ОНЛАЙН-ОПИТУВАННЯ ТА ТЕСТИ – інструменти швидкої перевірки знань (Mentimeter, Kahoot!, Quizizz).

ОРГАНІЗАЦІЯ ЗАНЯТЬ – планування тем, змісту та методів викладання з урахуванням вікових і психологічних особливостей здобувачів; забезпечення інтерактивності та розвитку креативності.

ПЕДАГОГІЧНА ЕТИКА – моральні засади взаємодії у трикутнику «викладач – учень – батьки».

ПЕДАГОГІЧНА ТЕХНОЛОГІЯ – комплекс методів і засобів навчання, що забезпечує ефективне досягнення освітніх результатів у мистецькій освіті.

ПЕДАГОГІЧНИЙ КОНФЛІКТ – конфліктна ситуація в освітньому процесі, що виникає між викладачем і учнем чи батьками та потребує педагогічно виваженого вирішення.

ПРОФІЛАКТИКА КОНФЛІКТУ – заходи, спрямовані на запобігання виникненню суперечностей (ясність правил, партнерська комунікація, довіра).

СЦЕНІЧНА ПЛАСТИКА – сукупність рухів тіла, жестикуляції, міміки та позицій, що передають характер персонажа та емоційний стан у виставі.

СЦЕНІЧНЕ МИСТЕЦТВО – комплекс видів мистецтва, пов'язаних із постановкою вистав, шоу та перформансів, що поєднує акторську майстерність, режисуру, сценічну мову та пластику.

СУБ'ЄКТИ КОНФЛІКТУ – учасники освітнього середовища: викладач, учень, батьки.

СПІВРОБІТНИЦТВО – стратегія вирішення конфлікту через пошук спільних цілей та рішень.

ТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ – процес практичної реалізації здобутих знань і навичок у створенні сценічних образів, постановок та перформансів.

ТЕАТР – організована форма сценічного мистецтва, де через дію, слово та образи передаються ідеї, емоції та конфлікти.

УНИКНЕННЯ КОНФЛІКТУ – стратегія відходу від протистояння (корисна як тимчасова, але не завжди ефективна).

ХМАРНІ СЕРВІСИ – інструменти для зберігання та спільної роботи з файлами (Google Drive, OneDrive).

ЦИФРОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ – здатність ефективно використовувати цифрові інструменти в освітньому процесі.

ЦИФРОВА ПЕДАГОГІКА – галузь освіти, що інтегрує цифрові технології у навчальний процес для підвищення ефективності навчання.

ЦИФРОВІ ПЛАТФОРМИ ДЛЯ КОМУНІКАЦІЇ – інструменти для взаємодії між учасниками освітнього процесу (Zoom, Microsoft Teams, Meet).

ЦИФРОВІ ПОРТФОЛІО – онлайн-збірки робіт учнів або викладачів для демонстрації досягнень.

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ (AI) – цифрові системи, що допомагають аналізувати дані, створювати контент, адаптувати навчання.

EDTECH – сукупність технологій та інструментів, спрямованих на покращення навчання.

EDUTAINMENT – поєднання навчання й розваги у

цифровому форматі (навчальні ігри, інтерактивні серіали).

LMS (LEARNING MANAGEMENT SYSTEM) – система управління навчанням (Moodle, Google Classroom, Canvas).

MICROLEARNING (МІКРОНАВЧАННЯ) – формат навчання невеликими цифровими блоками (короткі відео, інтерактивні завдання).

AR (ДОПОВНЕНА РЕАЛЬНІСТЬ) – поєднання реального середовища з цифровими елементами (наприклад, навчальні додатки з 3D-моделями)

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ВИДАННЯ

**НАБОКОВ Роман Геннадійович
АЛЕКСЕЄНКО Наталя Вікторівна**

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН У МИСТЕЦЬКИХ ШКОЛАХ

**МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ**

**для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
спеціальності В6 Перформативні мистецтва,
спеціалізації В 6.01 Сценічне мистецтво**

Комп'ютерний набір Набоков Р.Г.

Видається в авторській редакції

Підписано до друку 29. 09.2025 р. Формат 60х84/16

Гарнітура «Times». Папір для мн. ап.

Ум. друк. арк. 3,5. Обл.-вид. арк. 3,0

Наклад 100 пр. Зам. № _____.

Адреса редакції видавця

ХДАК, 61057, м. Харків, Бурсацький узвіз, 4

Віддруковано в RaiPoli

Україна, 61068, м. Харків, вул. Тарасівська, 2а